Helsingin kaupunki
Kaupunkisuunnitteluvirasto

Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston selvityksiä 2014:3

RAMSINNIEMEN MAISEMASELVITYS

Ramsinniemen maisemaselvitys

© Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto 2014:3

Teksti- ja kuvatoimitus: Hertta Ahvenainen
Tekijät: Hertta Ahvenainen, Niina Strengell, Ritva Luoto
Valokuvat: Katariina Rautio, Keiko Yoshizaki-Tyrkkö ja Hertta Ahvenainen
Lähdemateriaali: Katariina Rautio ja Keiko Yoshizaki-Tyrkkö

Julkaisusarjan graafinen suunnittelu: Timo Kaasinen

ISSN 2243-092X

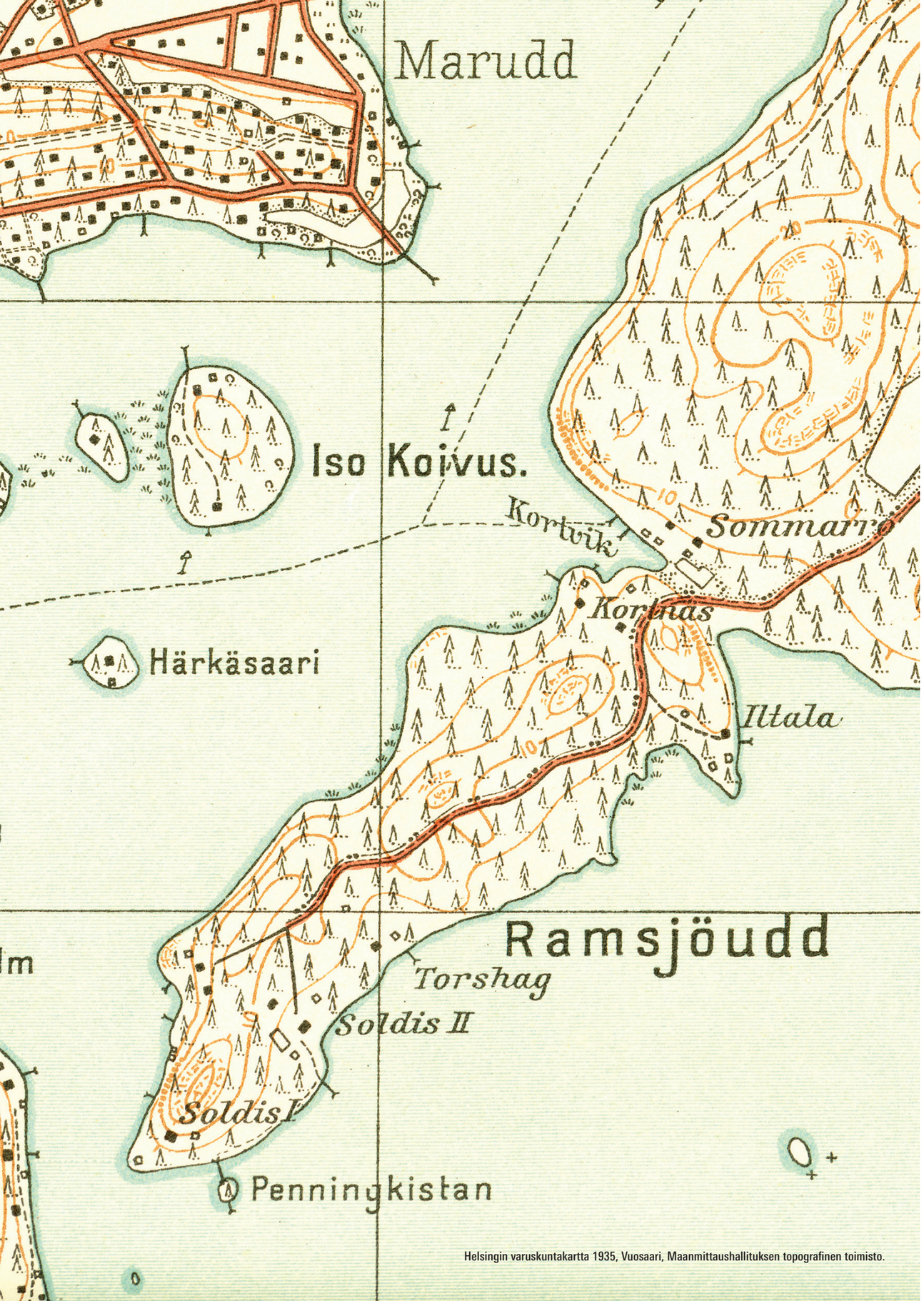

Helsingin varuskuntakartta 1935, Vuosaari, Maanmittaushallituksen topografinen toimisto.

Sisältö

Ramsinniemen maisemaselvitys 7
- Esipuhe 7
- Ramsinniemi lyhyesti 7

Historia 9
- Varhaisimmat tiedot 9
- Kuninkaallinen laivanveistämö 9
- 1600-luvulta huvilakaudelle 9
- Vuosaari 9

Kulttuuriympäristö 11
- Huvilakulttuuri 11
- Höyrylaivaliikenne 11
- Puutarhakulttuuri 11

Maiseman ominaispiirteet 19
- Maisemarakenne 19
- Topografia 19
- Maa- ja kallioperä 19
- Vesiolot, rannat ja tulva-alueet 20
- Maiseman peitteisyys 20
- Näkymät 20

Luonnonympäristö 27
- Kasvillisuus 27
- Rantojen kasvillisuus 27
- Pienilmasto 27
- Arvokkaat luontokohteet 27
- Elämistö 28
- Linnustollisesti arvokkaat kohteet 28
- Lepakkokohteet 30

Nykytilanne 33
- Maanomistus 33
- Alueen käyttö 33
- Kulkuyhteydet 33
- Rakennettu ympäristö 33
- Ympäristöhaitat 34

Suunnittelutilanne 39
- Nykyinen kaavatilanne 39
- Yleiskaava 2050 39
- Itä-Helsingin kulttuuripuisto 40
- Vartiosaaren suunnittelu 40
- Ramsinsalmen sillan suunnittelu 42

Yhteenveto 45
- Ramsinniemi kokonaisuutena 45
- Lähialueiden kehitys 45
- Yhteystarpeet 45
- Ramsinniemen tulevaisuus 45

Lähteet 49

Kuvailulehti 51

Ramsinniemen ilmakuva, KSV

Ramsinniemi

Esipuhe

Ramsinniemen maisemaselvityksen tarkoituksena on antaa yleispiirteinen kuvaus Ramsinniemestä sen maiseman näkökulmasta. Selvitykseen sisältyy katsaus alueen historiallisiin vaiheisiin sekä kuvaus sen maisemarakenteesta, maiseman erityispiirteistä ja merkittävistä luontokohteista. Selvityksessä esitellään Ramsinniemen nykytila sekä selvitetään alueen suunnittelutilanne. Ramsinniemen kulttuuriympäristöä ja rakennuksia on inventoitu jo aiemmin Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston vuonna 2007 julkaistussa selvityksessä Ramsinniemen rakennukset. Ramsinniemen maisemaselvitys pyrkii selvittämään mahdollisimman kattavasti alueen arvoja ja ominaispiirteitä tulevaa kaavoitusta varten.

Maisemaselvityksen on toimittanut maisema-arkkitehtiharjoittelija Hertta Ahvenainen vuonna 2014 Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston ympäristötoimistossa. Työtä on ohjannut Ympäristötoimiston maisema-arkkitehti Niina Strengell ja Vartiosaari-projektin projektipäällikkö Ritva Luoto. Työn lähtömateriaalina on käytetty maisema-arkkitehtiylioppilas Katariina Raution laatimaa Ramsinniemen ja Meri-Rastilan Länsirannan maisema- ja virkistysalueselvitystä (2003/2006 KSV) ja Keiko Yoshizaki-Tyrkön Ramsinniemen rakennukset -selvitystä (2007 KSV). Lisäksi lähtötiedot pohjautuvat karttamateriaaliin, maastokäynteihin ja Helsingin kaupungin Ympäristökeskuksen luontotietojärjestelmään.

Ramsinniemi lyhyesti

Ramsinniemi on avomeren ja kapeiden merenlahtien rajaama harjumainen niemi Itä-Helsingissä, Vuosaaren kaupunginosassa. Alue kuuluu Itä-Helsingin kulttuuripuistoon, joka on yksi Helsingin kuudesta vihersormesta. Helsingin yleiskaavassa 2002 alue on kaavoitettu virkistysalueeksi. Uudenmaan kulttuuriympäristöselvityksessä (Missä maat on mainioimmat, 2013) Kallahden, Ramsinniemen ja Uutelan muodostama kokonaisuus on arvioitu maakunnallisesti arvokkaaksi kulttuuriympäristöksi.

Ramsinniemi on kulttuurihistoriallisesti merkittävää aluetta. Ramsinniemen huvila-alue liittyy Helsingin itäiseen saaristoon ja rannikolle 1800-luvun lopulla syntyneen huvila-asutuksen historiaan. Kehittyvä höyrylaivaliikenne ja Vuosaaren kaunis luonto edisti huvilakulttuurin syntyä alueella. Ramsinniemen huviloiden suunnittelijoina oli nimekkäitä arkkitehteja kuten Lars Sonck, Selim A. Linqvist ja Alvar Aalto. Myös huviloiden puutarhat ovat osin puutarhahistoriallisesti arvokkaita kokonaisuuksia.

Ramsinniemen maiseman ominaispiirteitä ovat näyttävät vanhat havumetsät ja lakialueen laajat avokalliot sekä jääkauden muokkaama maasto. Meri ja rannat ovat alueella tärkeässä asemassa. Suojaisan Vartiokylänlahden jyrkähköt kallio- ja ruovikkorannat sekä avomerenpuoleisen Kallahdenselän loivat kivikko- ja hiekkarannat määrittävät alueen luonnetta. Ramsinniemessä on yksi luonnonsuojelualue sekä muita arvokkaita kasvillisuus- ja metsäkohteita. Alueella on myös arvokas linnustoalue sekä lepakkokohteita.

Tulevaisuudessa aluetta tullaan mahdollisesti tutkimaan rakentamisen alueena.

Ramsinniemi on avomeren ja kapeiden merenlahtien rajaama harjumainen niemi Itä-Helsingissä, Vuosaaren kaupunginosassa. Se on kooltaan noin 40 hehtaaria.

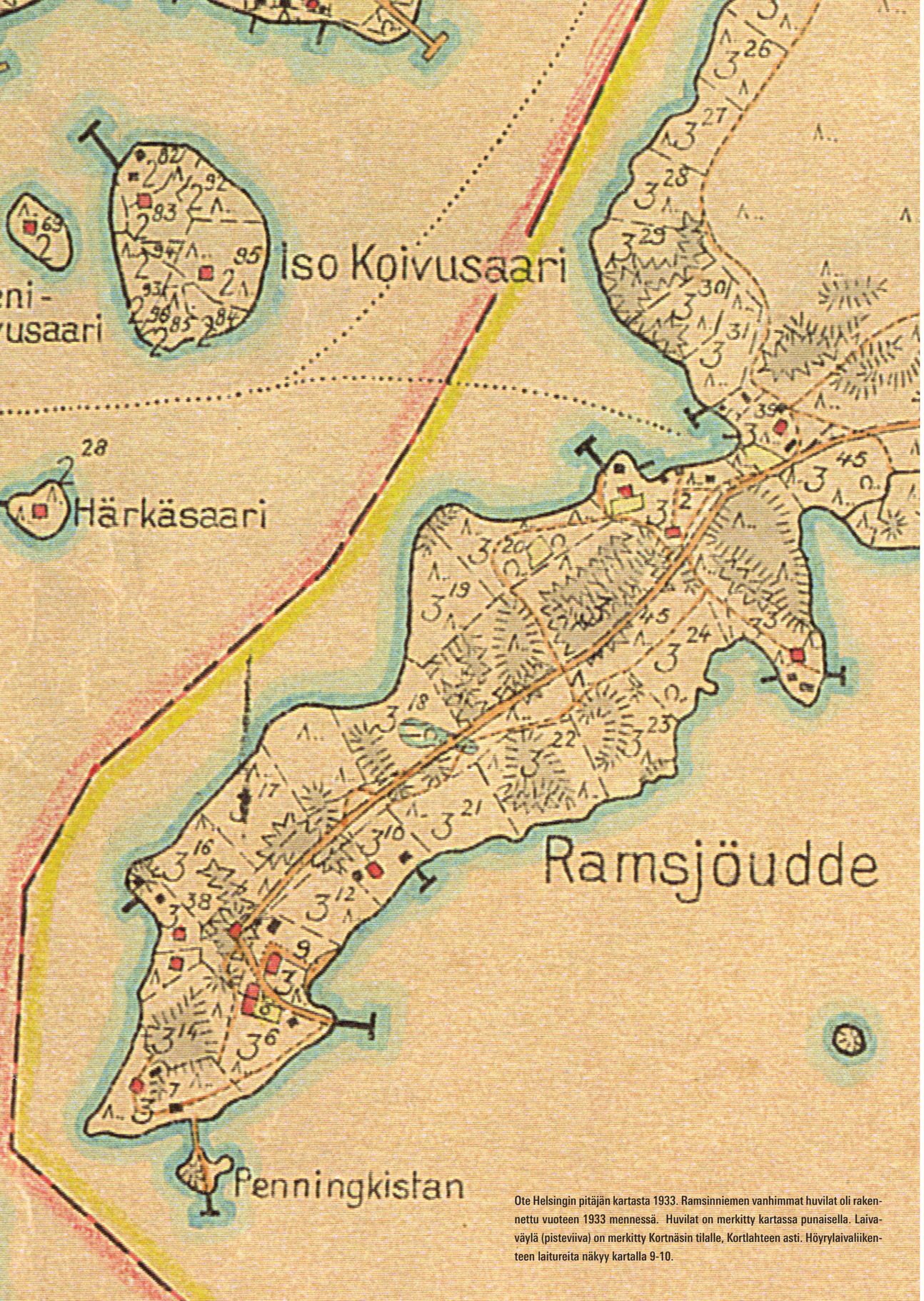

Ote Helsingin pitäjän kartasta 1933. Ramsinniemen vanhimmat huvilat oli rakennettu vuoteen 1933 mennessä. Huvilat on merkitty kartassa punaisella. Laivaväylä (pisteviiva) on merkitty Kortnäsin tilalle, Kortlahteen asti. Höyrylaivaliikenteen laitureita näkyy kartalla 9-10.

Ramsinniemen historiaa

Varhaisimmat tiedot

Viisisataa vuotta sitten Vuosaari oli vielä nimensä mukaisesti saari. Sittemmin maankohoaminen on kaventanut sen salmet joiksi. On vaikeaa määrittää tarkasti milloin Vuosaari asutettiin, todennäköisesti asuttaminen kuitenkin tapahtui joskus rautakauden loppupuolella, v.1100-1200. Asukkaat olivat eränkävijöitä ja kalastajia, jotka etsivät uusia, asuttamattomia saalismaita.
Ensimmäiset kirjalliset maininnat Rastilan (ruots. Rastböle) kylästä ovat kuningas Kustaa Vaasan veroluettelosta vuodelta 1543, jolloin se esiintyi nimellä Rasbölleby. Nimi tarkoittaa todennäköisesti viljelylaaksoa, jonka lävitse virtasi puro. Suomenkielinen nimi Rastila otettiin käyttöön vasta 1960- luvulla ja se on suora suomennos ruotsinkielisestä nimestä.

Veroluetteloista käy myös ilmi, että vuonna 1540 Vuosaaren muodosti neljä kylää, Norsö, Norringsböle, Norsökärr ja Rasböle. Näihin kuului yhteensä kahdeksan tilaa. Kylät olivat siihen aikaan huomattavasti pienempiä kuin nykyisin. Myöhemmin kolme ensimmäistä kylää yhdistettiin yhdeksi kyläksi joka tunnettiin nimellä Norsö. Rasböle säilyi pitkään hyvin vaatimattoman kokoisena kylänä. Pääasiallisena elinkeinona oli maanviljelys. Kalastuksen merkitys ei ollut kovin suuri.

Vuosaaren kuninkaallinen laivanveistämö

Vuosaaressa on Helsingin kaupunginmuseon mukaan sijainnut tuntemattomassa paikassa 1500- ja 1600-luvuilla kuninkaallinen laivanveistämö, Nordsö Banckstad. Yksi mahdollinen laivanveistämön sijaintikohta on Kortlahdessa, Ramsinniemen Vartiokylänlahden puoleisella rannalla. On myös epäilty, että laivanveistämö olisi saattanut sijaita nykyisen Rastilan leirintäalueen paikalla. Telakalla oli suuri työllistävä vaikutus, se tarjosi parhaimmillaan työtä yli 200 miehelle. Tosin säilyneiden palkkalistojen mukaan palkka oli sen verran kehno, että työntekijät olivat todennäköisesti pakkovärvättyjä. Yritys oli tuon ajan mittapuiden mukaan valtakunnallisesti merkittävä. Telakan perustamisajankohdasta ei ole tarkkaa tietoa, mutta se on todennäköisesti perustettu ennen Helsingin perustamista vuonna 1550. Telakan merkitys väheni 1600-luvulla. Vaikka telakka työllisti parhaimmillaan yli 200 henkeä, niin muuten Vuosaari oli hyvin tavallista, harvaan asuttua maaseutua. Telakan toiminnan hiivuttua Vuosaareen jäi vain muutamia kymmeniä asukkaita. Isojaon aikoihin vuonna 1778 asukasluku oli n. 30 henkeä.

1600-luvulta huvilakaudelle

1600-luvun puolivälissä Helsinki siirrettiin nykyiselle paikalleen Vironniemelle ja kruunu alkoi takavarikoida paikallisilta talonpojilta lähiympäristön tiloja. Näitä tiloja lahjoitettiin kaupungin virkamiehille, porvareille ja kirkkoherroille kiitokseksi kuninkaan tai kaupungin hyväksi tehdyistä töistä. Rastbölen kylän talot yhdistettiin Rastbölen veroratsutilaksi. Uudet omistajat eivät yleensä olleet kiinnostuneet asumaan tiloillaan, vaan tila merkitsi heille vain tulonlähdettä. Talonpojat saivat jäädä mailleen, mutta joutuivat aikaisemmin omistamiensa tilojen vuokravilljelijöiksi. Rastilan kartanon maat ulottuivat laajalle alueelle, mm. koko Ramsinniemi ja Rastilan alue olivat tilan hallussa.

Helsingin nimitys pääkaupungiksi kasvatti vähitellen kaupunkia. 1800-luvun lopussa varakkaat helsinkiläiset alkoivat rakennuttaa kesähuviloitaan eteläisille ranta-alueille. Uusi vaurastuva porvaristo pakeni kaupungin saasteita ja tungosta maaseudun rauhaan. Puhdas ja koskematon luonto tarjosi virkistävän keitaan kaupunkielämään tottuneille. Varsinainen huvilakulttuurin kukoistusvaihe ajoittui vuosisadan vaihteen molemmin puolin.

Vuosaari

Vuosaaren alue kuului alun perin Sipooseen. 1600-luvulla se liitettiin Helsingin maalaiskuntaan eli nykyiseen Vantaaseen. Vantaan osana se oli aina vuoteen 1966, jolloin se liitettiin Helsinkiin. Pitkään, aina 60-luvulle asti, Vuosaareen rakennettiin lähinnä vapaa-ajan asuntoja. 60-luvulla Asuntosäästäjät ry. aloitti kaupunkimaisen rakentamisen Vuosaaressa. Sen jälkeen rakentamisessa oli taukoa aina Meri-Rastilan asuinalueen rakentamiseen (1989 – 1994) asti, joka käynnisti Vuosaaren uuden rakentamisen.

Samuelin kartat 1681 - 1712, Vuosaari, Vantaan kaupunginmuseon julkaisuja, Gummerus Oy, 2001

Tallvikin huvila
Arkkitehti Selim A. Lindqvist
Ramsinniementie 43

Kulttuuriympäristö

Huvilakulttuuri

Ramsinniemen huvila-alue liittyy Helsingin itäiseen saaristoon ja rannikolle 1800-luvun lopulla syntyneen huvila-asutuksen historiaan. Vuosaaren kaunis luonto oli otollista aluetta huvila-asutukselle ja kehittyvä höyrylaivaliikenne edisti huviloiden kysyntää. Ramsinkannaksella ja Ramsinniemellä sijaitsevat huvila-alueet on Helsingin yleiskaava 2002:ssa osoitettu kulttuurihistoriallisesti, rakennustaiteellisesti ja/tai maisemakulttuurin kannalta merkittäviksi alueiksi.

Vuosaaren ensimmäiset huvilapalstat erotettiin Nordsjön ja Rastbölen kartanoiden maista 1800 - 1900 -lukujen vaihteessa. Ramsinniemellä tilat lohkottiin Rastbölen kartanosta (kantatila N:o 3). Erityisen runsaasti palstoitusta tehtiin vuosien 1907–1912 aikana. Vuoteen 1912 mennessä suurin osa tiloista oli lohkottu nykyiseen muotoonsa. Sen jälkeen tapahtuneet rajojen muutokset ovat olleet yleensä varsin pieniä. 1940–70-luvun suuryritysten kiinnostus rakentaa virkistys- ja koulutuskeskuksia kaupungin läheisyyteen toi Ramsinniemelle Enso-Gutzeit Oy:n ja Suomen pankin virkistyskeskukset. Enso-Gutzeitia varten kurssikeskuksen asemakaava laadittiin vuonna 1979, mutta mittavaa kurssikeskusta ei kuitenkaan toteutettu. Alue säilyi huvilaympäristönä pienimuotoisine rakennuksineen nykypäivään saakka. Ramsinniemen rakennuksia on ollut suunnittelemassa kuuluisat arkkitehdit. Lars Sonck suunnitteli hirsihuvilan Karl Stockmannille, Selim A. Lindqvist Tallvikin huvilan ja Alvar Aalto Enso-Gutzeit Oy:n henkilökunnan vapaa-ajanviettorakennuksen ja saunan.

Höyrylaivaliikenne

Kaupunkilaisten kiinnostus kesänviettoon Vuosaaressa heräsi höyrylaivareittien lisääntymisen myötä. Maanteitse hevoskyyti kesti kaupungista Vuosaareen Malmin ja Viikin kautta kuusikin tuntia, mutta höyrylaivalla se taittui noin tunnissa. Laivalla oli myös paljon helpompaa kuljettaa suurta määrää tavaroita perheen siirtyessä kesänviettoon huvilalle koko kesän ajaksi.

Vuonna 1857 asetettiin liikenteeseen siipiratasalus Borgå, ja 1857 seurasi s/s Sibbo. Torolf Lassenius kirjoittaa Elämää Vuosaaren Kallahdessa -kirjassa, että näiden molempien voi olettaa laskeneen laituriin tai jättäneen matkustajia Vuosaareen. Laajasalon kanava avattiin 1873, jolloin laivamatka kaupungista Vuosaareen lyheni ja tuli turvallisemmaksi. Kanavan rakensivat Puotilan, Rastilan, Laajasalon, Strömsin, Borgsin (Mellunkylä), Schulmanin (Fallbacka) ja Vuosaaren kartanot. Vuonna 1875 siipiratashöyrylaiva nimeltään ILO liikennöi Puotilanlahtea Kortvikiin asti.

Höyryä Helsingin vesillä -kirjan paikallisliikenteen laivojen luettelosta kootusta taulukosta näkee, että laivoja on kulkenut Helsingin keskustasta Botbyhyn (Puotilaan) ja Kallvikiin (Kallahdenniemelle) vuodesta 1892 vuoteen 1945. Puotilan ja Kallahdenniemen reitillä olleet laivat poikkesivat Ramsinniemellä. Kortvik ja Kortnäs ovat nimeltä mainittuja Ramsinniemen laituripaikkoja. Sodan jälkeen reitillä kulki myös vuonna1947 rakennettu puurunkoinen moottorialus Senta. Senta on ollut liikenteessä ja käynyt Kortnäsissä ainakin 1950-luvulle asti.

Puutarhakulttuuri

Vuosisadan vaihteessa Ramsinniemelle nousseista kesähuviloista monet ovat nimekkäiden arkkitehtien suunnittelemia. Myös huviloiden puutarhat on suunniteltu huolella. Edustavien puutarhojen joukosta löytyy muutama puutarhataiteellisesti arvokas yksilö. Ramsinniemen huvilapuutarhoista muodostuu kokonaisuus,

Saaristoliikenteen höyrylaivareitistö. Erkki Riimala, Höyryä Helsingin vesillä / väritys KSV

jonka puutarhahistorialliset arvot tulisi jatkossa tutkia.

Kahden huvilan puutarhaa on tutkittu tarkemmin. Toinen näistä on Ramsinniemen kärjessä sijaitsevan Lars Sonckin suunnitteleman vuosisadan alussa rakennetun huvilan, entisen Villa Stockmannin nykyisen Ramshyttenin puutarha. Suunnittelussa on käytetty hyväksi kallioista ja jyrkkää rantaa; huvilan ja rannan välinen rinne on jäsennelty luonnonkivistä rakennetuin tukimuurein ja terassein. Terasseille on istutettu viinimarjapensaita ja tammia. Pengerrykset ovat puutarhataiteellisesti arvokkaita. Puutarhan käytävät ovat kivettyjä. Viereiseen Rahakirstun saareen johtaa kivipaasista rakennettu silta. Villa Stockmannin perustajan Carl Stockmannin kerrotaan halunneen rakennuttaa huvilansa paikalle jossa näkisi "punaisia honkia aamulla ja illalla."

Kortniemessä sijaitsevan Stora Enson huvilan Iltalan puutarhakokonaisuus on myös merkittävä. Paul Olsson on mahdollisesti osallistunut puutarhan suunnitteluun. Päärakennus on tuotu paikalle 1912. Päärakennusta ympäröivää puutarhaa on muutettu vuosien varrella. Istutuksia ympäröineet kiveykset huvilan kaakkoispuolella voi juuri ja juuri erottaa. Kiveykset ovat painuneet maahan ja osa kivistä on kadonnut. Päärakennuksen eteläpäädyssä ovat niin ikään hyvin rapistuneet luonnonkiviportaat ja pengerrykset, jotka lähes peittyvät istutusten alle. Eteläpäädystä johtavat huonokuntoiset luonnonkiviset askelkivet huvilan laiturille. Nämä vanhat massiiviset luonnonkivilaiturit ovat näyttäviä muistomerkkejä huvilaelämästä. Tontin kallioisessa luoteisosassa olevat luonnonkivistä rakennetut portaat ovat erittäin näyttävät. Rannassa päärakennuksen eteläpuolella on kallioon hakattu syvennys, jota reunustavat luonnonkiviset penkit. Keskellä syvennystä on kivistä rakennettu pöytä. Kortlahdelle avautuvalla kallioniemellä sijaitsee vuosisadan vaihteessa rakennettu jugendtyylinen huvimaja "Temppeli". Huvilan viuhkamaiset kulmaruudut ovat värillistä lasia. Avoin 8-kulmainen huvimaja on rakennettu jyrkästi merestä nousevan kallion kukkulalle. Huvimaja ja jylhä kalliokukkula muodostavat arvokkaan maisemakokonaisuuden.

Ramsinniemen rakennukset on inventoitu Kaupunkisuunnitteluviraston Ramsinniemen rakennukset -selvityksessä vuonna 2007. http://www.hel.fi/hel2/ksv/julkaisut/julk_2007-9.pdf

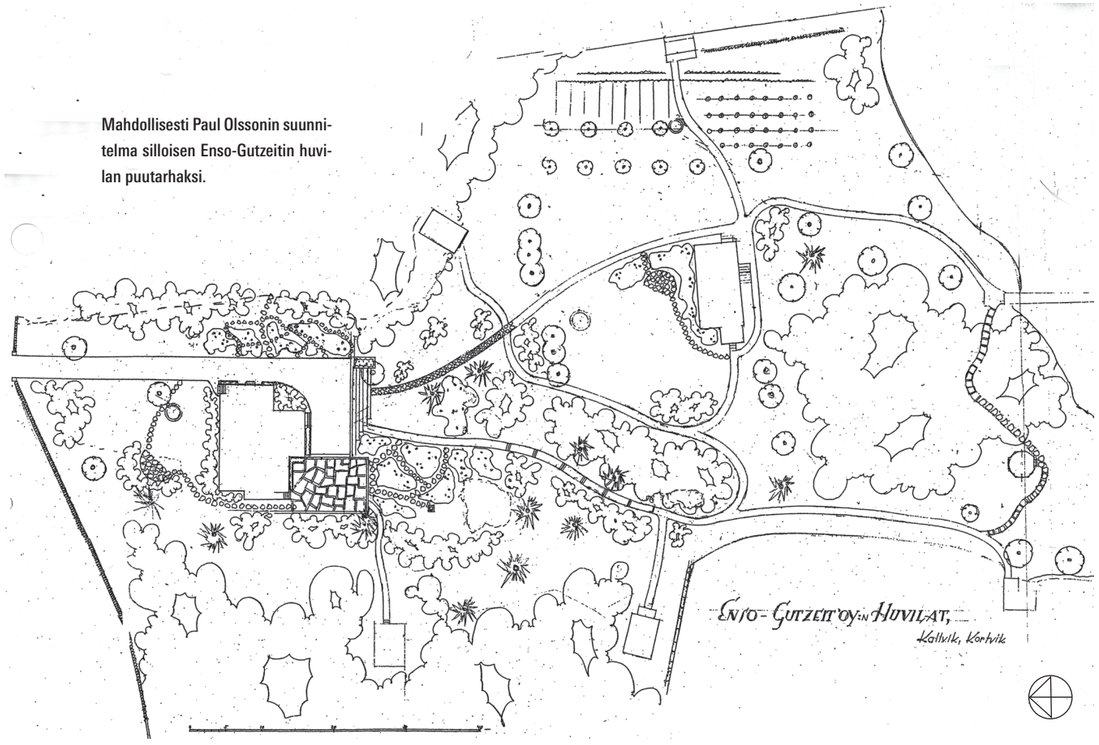

Mahdollisesti Paul Olssonin suunnitelma silloisen Enso-Gutzeitin huvilan puutarhaksi.

Ramsinniemen kulttuuriympäristön arvot kartalla

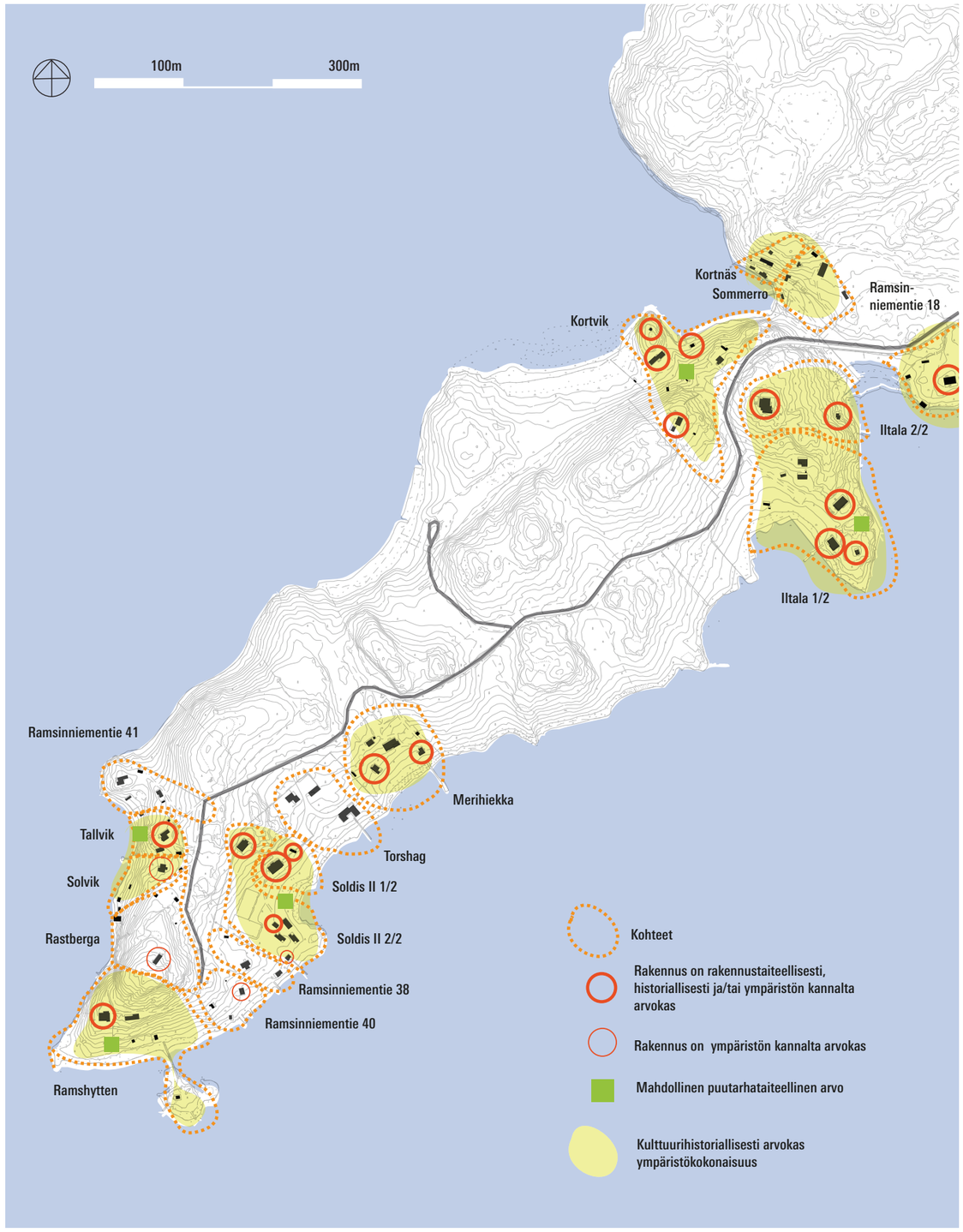

Ramsinniemen rakennuksia: A: Ote Kuninkaan kartastosta (1776-1805), kartassa näkyvät kartanot, tilat ja tiet korostettuina. B: Solvikin huvila C. Kortvikin vierastalo D: Kortvikin paviljonki E: Iltala 1/2:n tilan jugendtyylinen huvimaja Temppeli F: Iltala 1/2:n huvila G: Kallioon hakattu pöytä ja penkit Iltala 1/2:n puutarhassa

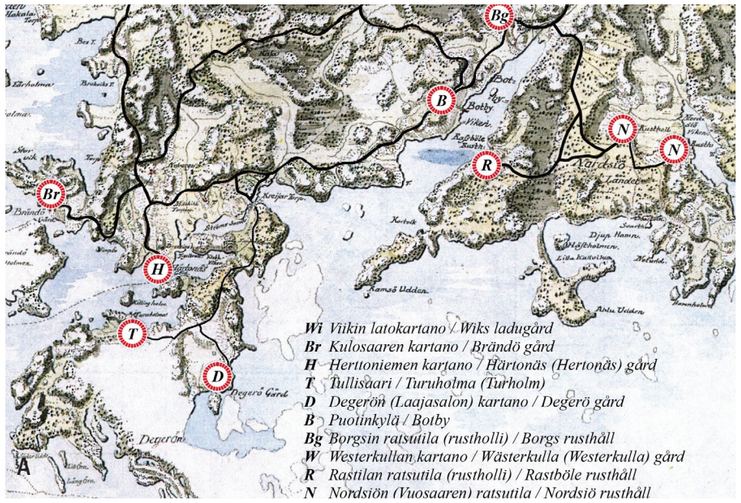

H: Merihiekan vanha huvila I: Stora Enson henkilökunnan vapaa-ajanrakennus, arkkitehti Alvar Aalto. J: Ramshytten (entinen Villa Stockmann) K: Kiviportaat Ramshyttenissä L: Tallvikin huvila M: Soldis II, 1/2 N: Soldis II, 1/2:n vanhoja piirustuksia

Ramsiniemen rakennusten rakennusvuodet ja tilannimet

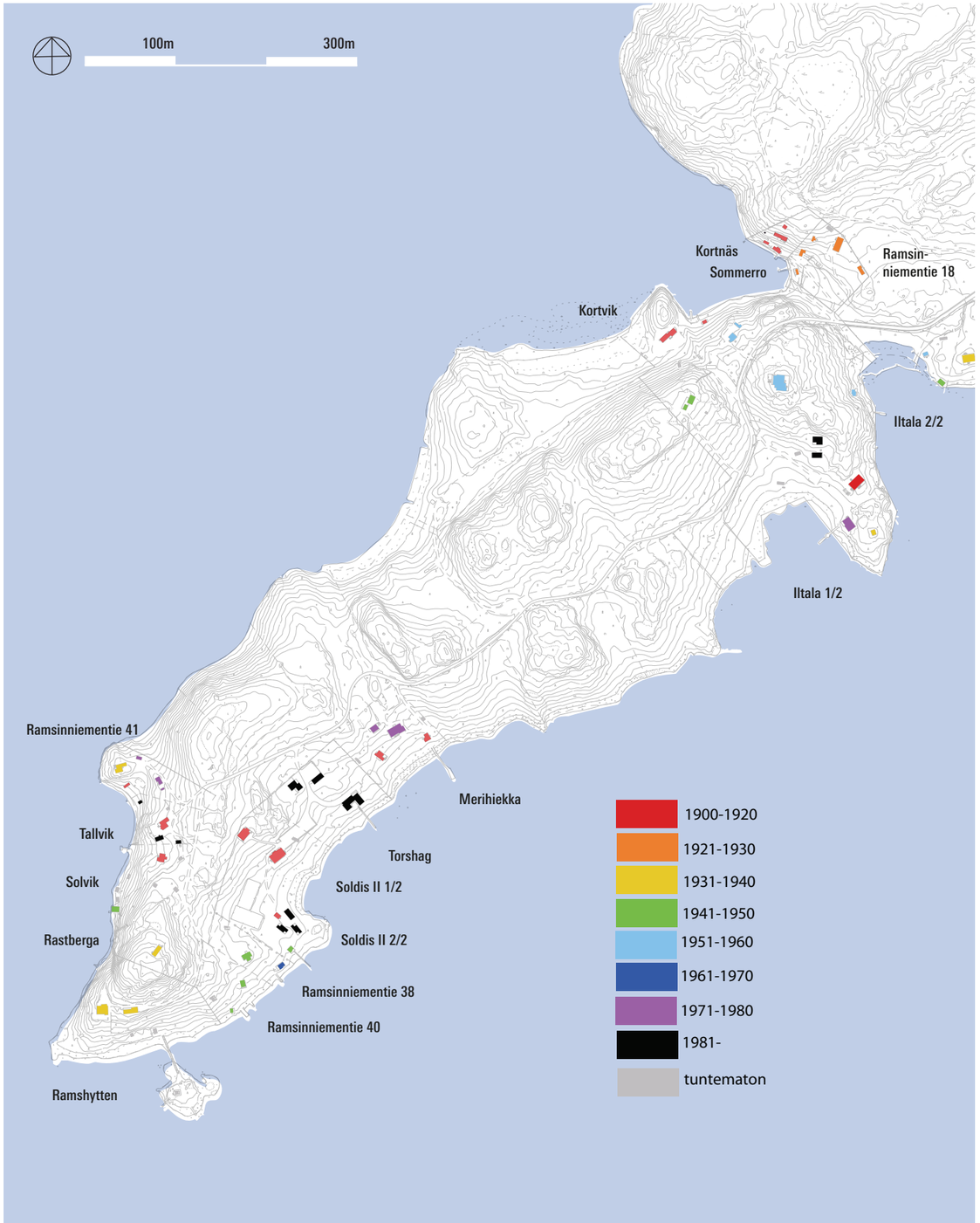

Huvilakulttuurin aika. Kartanot, huvila-asutusalueet ja höyrylaivareitit 1940-luvun kartalle esitettynä. Itä-Helsingin kulttuuripuisto, kehittämissuunnitelma KSV 2012

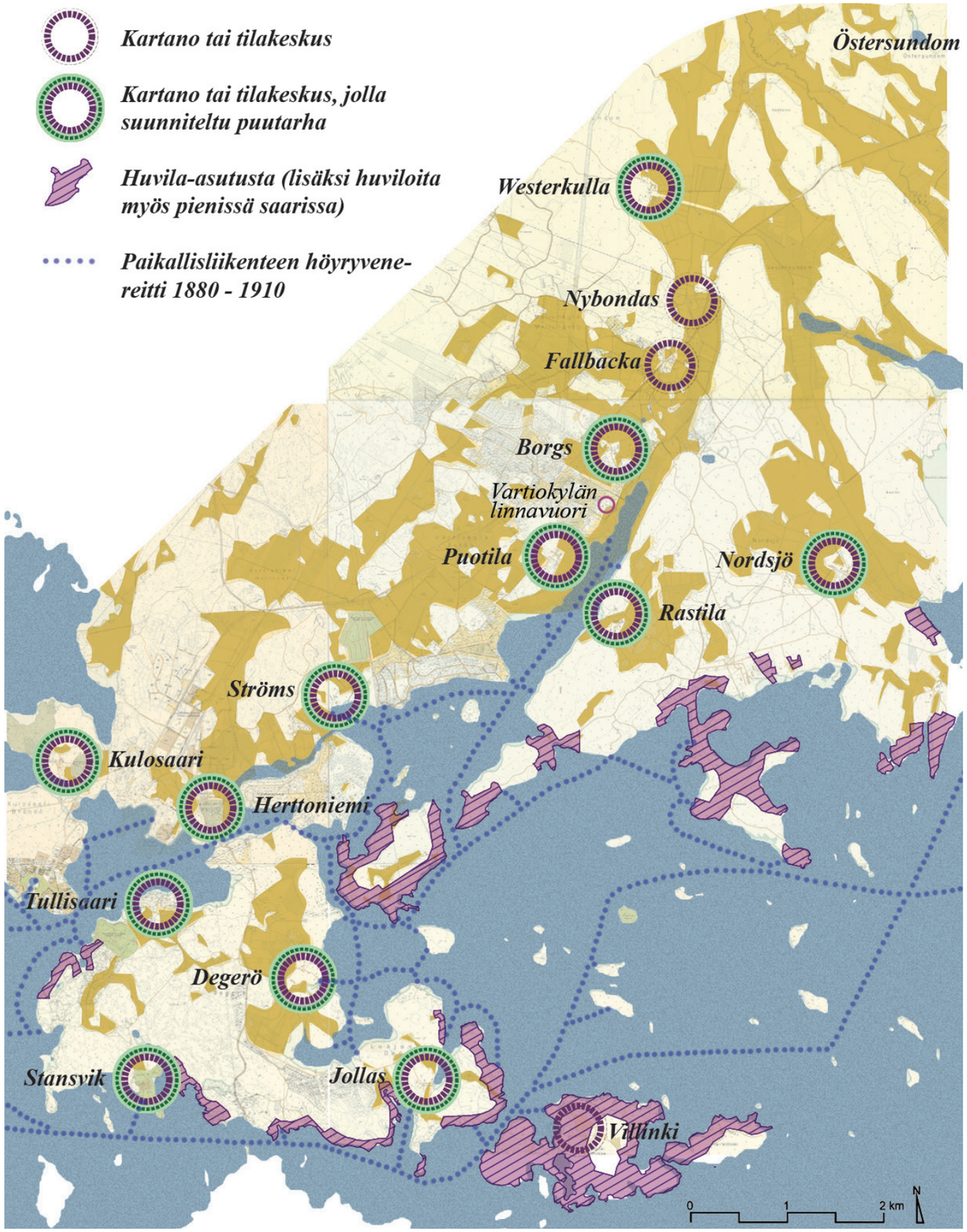

Jääkauden muovaamaa maastoa Ramsinniemen luoteisrannalla.

Maiseman ominaispiirteet

Maisemarakenne

Ramsinniemen maiseman perusrungon muodostaa paikoittain jyrkähkö jääkauden synnyttämä, koillis-lounaissuuntainen poikittaisharju. Ramsinniemen poikittaisharju kuuluu suurempaan Vuosaaren reunamuodostumakokonaisuuteen, joka kolmen muun samantapaisen kokonaisuuden kanssa muodostaa yhtenäisen linjan Suomenlahdelta Salpausselälle. Alue on kauttaaltaan jääkauden muokkaamaa kumpuilevaa selännettä, jota harjun vastaiset laaksot ryhmittävät.

Ramsinniemi on alun perin ollut saari, jonka kapea salmi on erottanut Rastilasta. Maankohoaminen on aikoinaan ollut voimakasta, mutta nykyään maa kohoaa enää n. 40 cm sadassa vuodessa. Vartiokylänlahti on syntynyt muinaiseen kallioperän murroslinjaan.

Ramsinniemi voidaan jakaa maisemarakenteeltaan karkeasti kolmeen osaan. Ramsinniemen keskiosa on avaraa lakialuetta. Lakialueen erottamat kaakkois- ja luodepuoli ovat hyvin eri luontoisia monessa suhteessa, myös topografialtaan. Vartiokylänlahden puoleinen ranta on kallioinen ja jyrkähkö, kun taas Kallahdenselän kaakkoispuolen ranta on loiva ja avara.

1) luoteisranta jyrkkä ja suojainen Vartiokylänlahden puoleinen ranta vanhoine, järeine havupuineen, kalliorantoineen ja ruovikkoineen. Vartiokylänlahden puoleista rantaa on muokannut lahden suojaisuus, vain kaksi kapeaa salmea yhdistävät Vartionkylänlahden mereen.
2) keskiosa aurinkoinen ja avara keskiosa. Ramsinniemen lakialueilla vallitsevat avokallioalueet.
3) kaakkoisranta loivempi, valoisampi, avoimempi ulkomeren puoleinen kaakkoisranta hiekka- sora- ja kivirantoineen. Kallahdenselän puoleisessa ranta-alueessa näkyy avomeren vaikutus.

Ramsinniemessä rakennetut ja rakentamattomat alueet rajautuvat toisistaan selkeästi. Reunavyöhykkeitä ei juuri ole, asutuksen raja alkaa melko leikaten metsän reunasta. Tärkeä solmukohta maisemassa on Ramsinkannas, jossa merenlahdet Kortlahti ja Pikku Kortlahti työntyvät mantereeseen muodostaen kapean kannaksen Ramsiniemen ja Rastilan väliin. Toinen solmukohta maisemassa on Ramsinsalmi, jossa Vartiosaaren ja Ramsinniemen erottaa kallioperän murroslinja. Tärkeitä maamerkkejä maisemassa ovat näkyvillä paikoilla sijaitsevat rakennukset, kuten Kortvikin paviljonki ja Ramshytten.

Topografia

Ramsinniemen topografia on saanut tunnusomaiset piirteensä viime jääkauden aikana. Koillis-lounaissuunnassa kulkeva poikittaisharju on syntynyt jääpeitteen vetäytyessä. Vastaan haraava, ikivanha kallioseinä on pakottanut kohtisuoraan vetäytyvän mannerjääpeitteen pudottamaan lastinsa, maa-aineksen, sekä kivet ja valtavat lohkareet. Jäälautan reunalla vellovan meren tyrskyt ja jäätikön reunan suuntaiset virtaukset ovat edelleen muokanneet materiaalia. Koko alue on hyvin kumpuilevaa, toistuvat koillis-lounaissuuntaiset kalliokumparejaksot ovat alueelle tyypillisiä. Poikittaisharjua rytmittävät harjun vastaiset laaksot.

Maa- ja kallioperä

Alueen kallioperä on ikivanhaa. Maaperä on jääkauden ajoilta peräisin olevaa jääpeitteen mukanaan tuomaa ja muokkaamaa soraa ja hiekkaa. Myös rannan hioutuneet silokalliot luoteis-kaakkoissuuntaisine uurteineen muistuttavat jääkaudes-

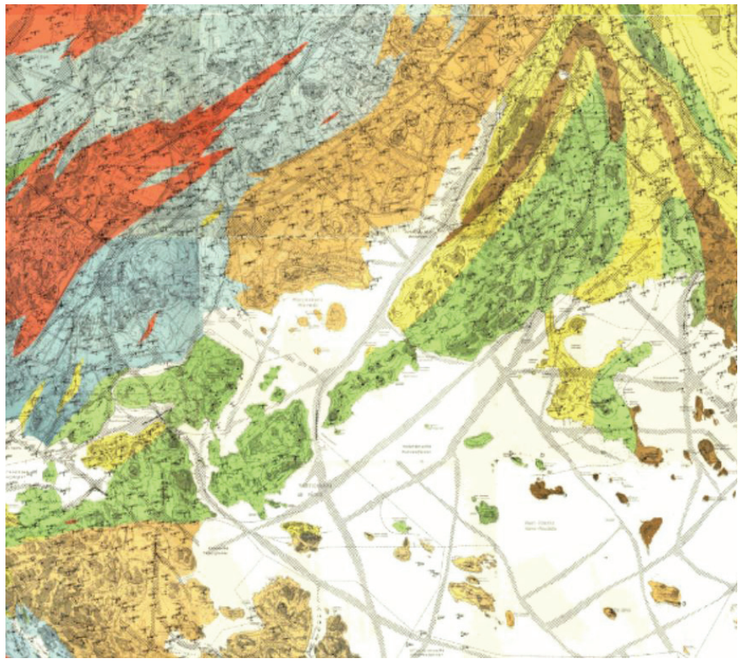

Kallioperäkartta Ramsinniemen alueelta. Kallioperän murroslinjat eli heikkousvyöhykkeet on merkitty vinoruutu-rasterilla. Vartiokylänlahden pohjoispäästä Ramsinsalmen kautta etelään kulkee kallioperän murroslinja.

ta. Ramsinniemen ja Rastilan välisellä kankaalla on hieman savimaata. Avokallio pilkistää esiin tiuhaan.

Kallion pinta on liuskoittuvaa. Tätä helposti lohkottavaa, myös liuskekivenä tunnettua kiveä on otettu paikoin rakennuskiveksi. Louhimista ei ole aina helppo tunnistaa maastossa, sillä rapautuminen on ollut sen verran voimakasta, ettei lohkotusta kivestä aina tiedä onko asialla ollut luonto vai ihminen.

Ramsinniemen kallioperä kuuluu Kaivopuistosta alkavaan amfiboliitti- ja sarvivälkegneissivyöhykkeeseen. Amfiboliitin kalkkipitoisuus ilmenee ravinteikkaampaa kallioalustaa edellyttävien kasvien laikuittaisena esiintymisenä. Esimerkiksi Ramsinniemen lehdon lajiston rehevyys perustuu siihen. Peruskalliossa on vanhoja, tulivuoriperäisiä kivilajeja. Tällainen on myös Vuosaaren oma kivilaji, "Vuosaaren gabro", joka on erittäin kovaa ja kulutusta kestävää. Vartiokylänlahden kallioperän murroslinja erottaa lännenpuoleiset graniitit ja Vuosaaren liuskeet.

Vesiolot, rannat ja tulva-alueet

Ramsinniementien kaakkoispuolella virtaa metsäpuro, joka saa alkunsa Rastilannevalta. Alueella on useita pieniä soistumia. Etenkin laaksokohdat ovat soistuneet. Alue ei kuulu pohjavedenottamon suoja- alueeseen. Meriveden laatu vaihtelee alueella. Strömsinlahdelta Kallahdenselälle meriveden laatu on hyvä, ja suojaisalla Vartiokylänlahdellakin tyydyttävä.

Vartiokylänlahden puoleinen ranta eroaa selvästi avomeren puoleisesta rannasta. Vartiokylänlahden puoleinen ranta on jyrkempää ja vähemmän kivistä. Rannassa on laajat ruovikot. Kivikoita ja soraa ei ole juurikaan. Kortlahden Ramsinniemen puoleisella niemellä on hieno kalliojyrkänne mereen. Ramsinniemen lehdon kohdalla on laajat ruovikot, samoin Rastasniemen toisella puolen. Ramsinsalmen kohdalla ranta on hetkellisesti hyvin jyrkkä.

Avomerenpuoleiset rannat ovat loivempia ja kivikkoisempia. Tällä puolen rantaa on myös hiekkarantoja. Vain suojaisimmissa lahdenpoukamissa, Koivulahdessa ja Pikku Kortlahdessa, sekä Rahakirstun saaren ympärillä kasvaa ruovikkoa. Eroavaisuudet johtuvat lähinnä Vartiokylänlahden suojaisuudesta, sen rannat ovat muuttuneet enemmän sisävesistön rantojen kaltaisiksi, kun taas Kallahdenselän puoleiset rannat ovat selkeästi merenrantoja, joille on huuhtoutunut soraa, hiekkaa ja kiviä.

Ramsinniemen loivat ja usein ruovikkoiset rannat ovat tulvariskialueita. Ramsinniemen kohdalla olevat ruovikkoiset rannat sekä Rastasniemen länsipuolella olevat rannat kuuluvat alueisiin, jossa on tulvariski. Pienet merenlahdet Kortlahti, Koivulahti ja Pikku Kortlahti kuuluvat myös tulvariskialueisiin.

Maiseman peitteisyys

Ramsinniemen aluetta peittävät laajat metsät. Maisematila on muuten sulkeutunut, mutta avokalliot tuovat aukkoja metsäpeitteseen. Metsä on koko alueella tiheähköä. Puusto on havumetsävaltaista, kuusi ja mänty vuorottelevat valtapuina, kuitenkin niin että mänty on yleisempi lakialueilla ja kuusi rannoilla. Hahmotettavuus on paikoin maastossa haastavaa. Toisaalta kumpuilevassa maastossa aukeaa paljon erilaisia lyhyitä näkymiä.

Näkymät

Ramsinniemi sijoittuu suurmaiseman rajalle niin, että luoteisranta rajautuu Vartiokylänlahden sisämerenlahteen ja kaakkoisranta rajautuu ulkomereen. Vartiokylänlahden rannoilta ja saaristosta Ramsinniemi näyttäytyy vehreänä. Muutamat rakennukset erottuvat Ramsinniemen muuten hyvin metsäisestä silhuetista. Suurmaiseman rajalla sijaitseva Ramsinniemen julkisivu on oleellinen osa koko itäisen saariston vihreää julkisivua.

Ramsinniemen luoteisrannalta näkymät avautuvat Vartionkylänlahdelle. Luoteisrantaa luonnehditaan synkäksi ja suojaiseksi ja tiheä metsä rajoittaa näkymiä. Jopa rannan läheisyydessä näkyvyys on luoteispuolella vähäinen. Kaakkoisrannalta näkymät avautuvat Kallahdenselälle. Loivaksi ja avoimeksi luonnehditulta ulkomeren puoleiselta rannalta avautuu paikoittain avarampia näkymiä merelle. Molemmilla rannoilla näköalapaikkoja on lähinnä pienien niemien kärjissä, kuten Kortniemestä, Koivunokalta ja Rastasniemestä. Ramsinniemen keskiosaa luonnehditaan paikoittain avokallioiseksi ja avaraksi. Siellä näkymiä avautuu avokallioiden alueella. Muuten Ramsinniemen keskiosa on metsäistä ja pitkiä näkymiä ei ole.

Ramsinniemen leikkaus A-A

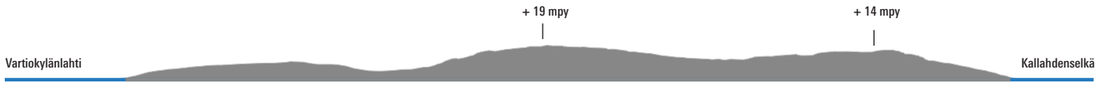

Ramsinniemen leikkaukset A-A ja B-B

Ramsinniemen maisemarakenne kartalla

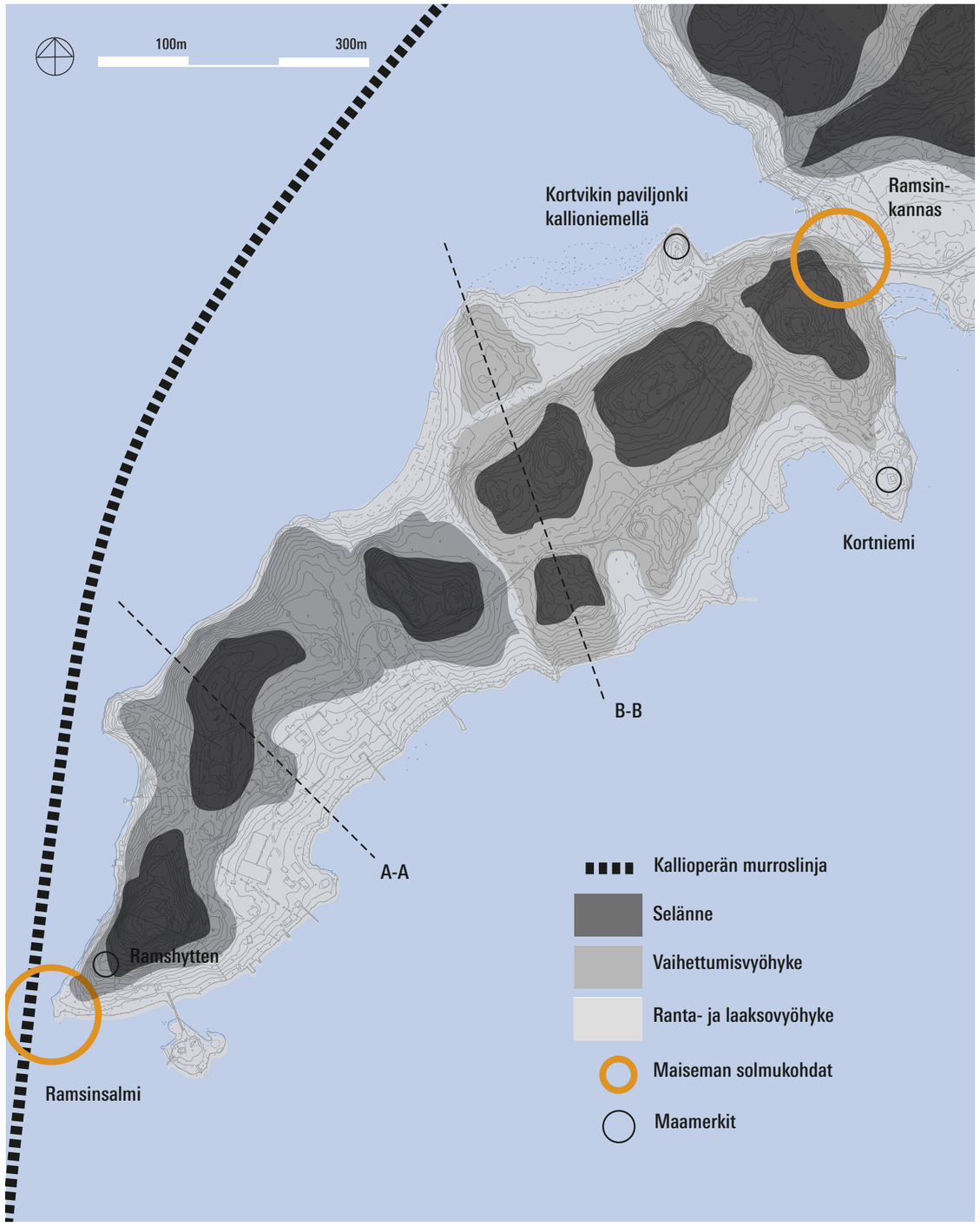

Ramsinniemen maiseman ominaispiirteitä. Ramsinniemen topografia on saanut tunnusomaiset piirteensä viime jääkauden aikana. Alue on kauttaaltaan jääkauden muokkaamaa kumpuilevaa selännettä, jota harjun vastaiset laaksot rytmittävät. Lakialueen erottamat kaakkois- ja luodepuoli ovat hyvin eri luontoisia monessa suhteessa.

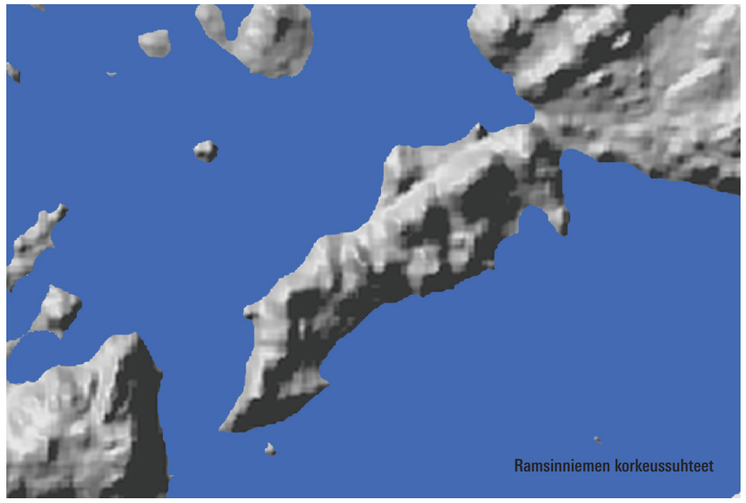

Ramsinniemen vesiolosuhteet kartalla

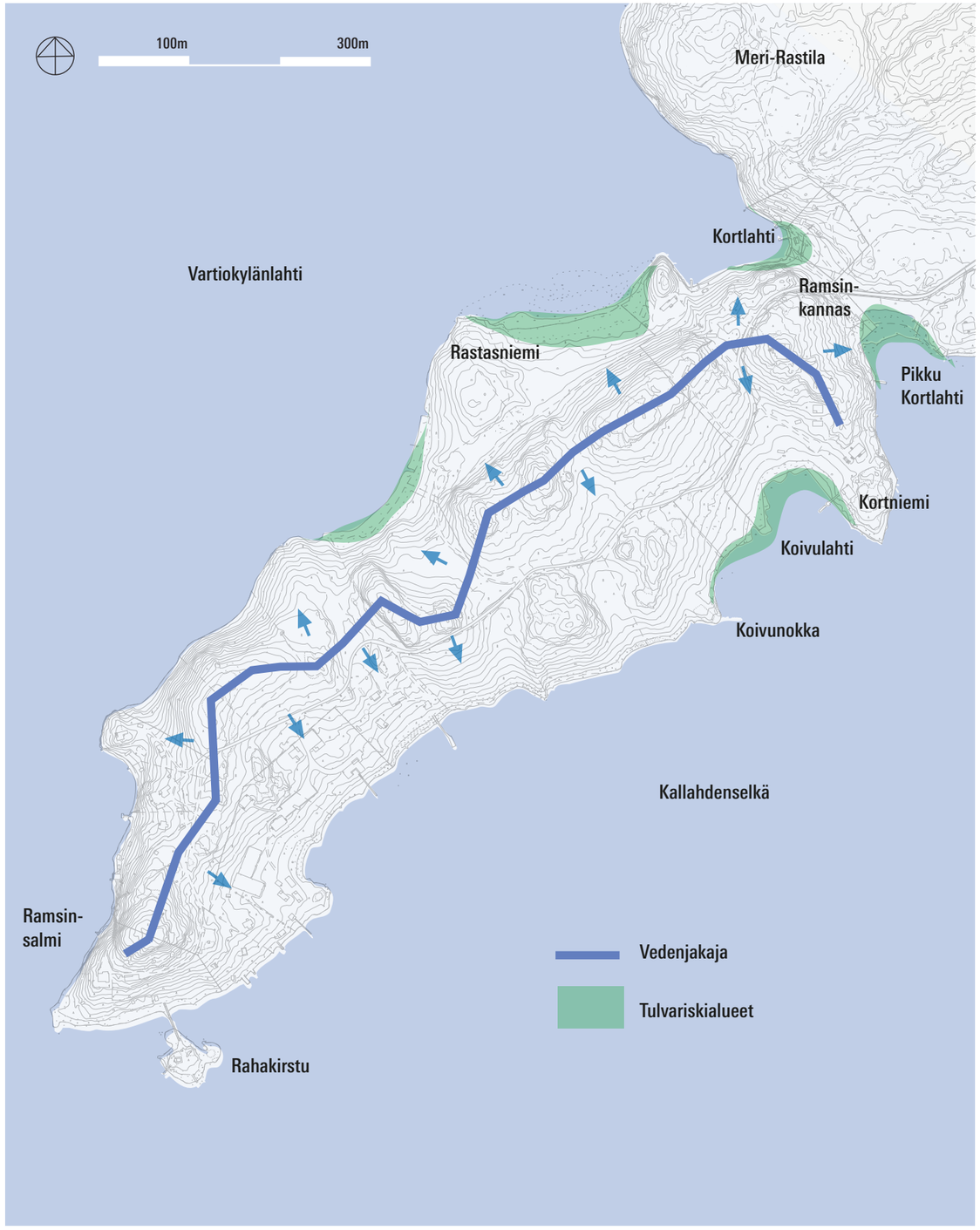

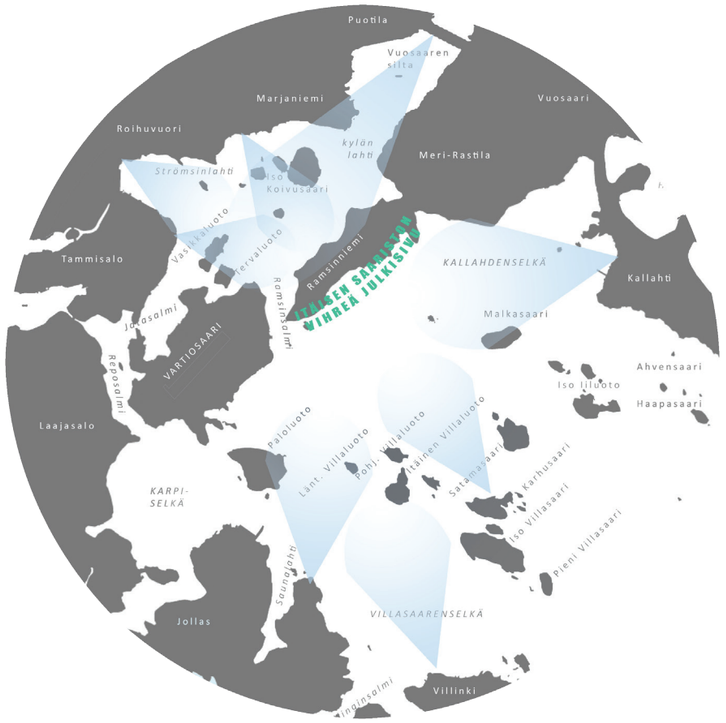

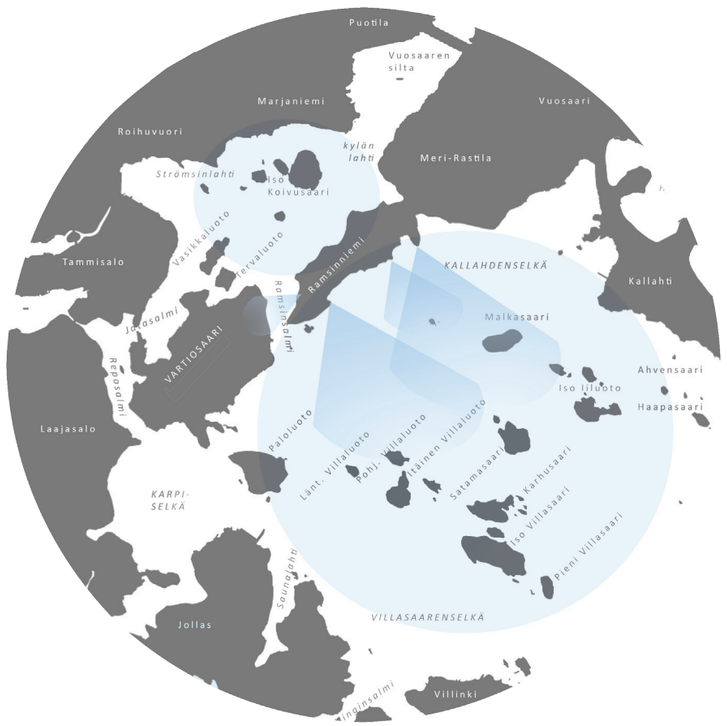

Näkymät mereltä Ramsinniemeen ja Ramsinniemestä merelle.

Ramsinniemen näkymät. Ramsinniemen kaakkoisrannalta avautuu laajoja näkymiä merelle ja saaristoon. Luoteisrannalta näkymät avautuvat Vartiokylänlahdelle. Näkymät ovat sisävesistöjen kaltaisia. Ramsinniemen keskiosassa näkymiä avautuu avokallioiden alueella ja tien suuntaisesti. Muuten Ramsinniemen keskiosa on metsäistä ja pitkiä näkymiä ei ole.

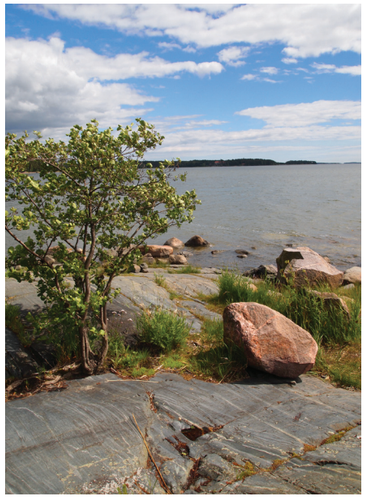

Ramsinniemen lehto

Luonnonympäristö

Kasvillisuus

Ramsinniemen kasvillisuuden huomionarvoisin piirre on sen kaksijakoisuus. Kallahdenselkä ja Vartiokylänlahti ovat rannoiltaan hyvin eriluonteisia. Rantoihin on vaikuttanut Vartiokylänlahden suojaisuus ja Kallahdenselän avoimuus. Vanhaa metsää kasvaa eniten Vartiokylänlahden rannalla. Lakialueilla vallitsevat avarat ja aurinkoiset avokallioalueet. Puusto on havumetsävaltaista, kuusi ja mänty vuorottelevat valtapuuna, kuitenkin niin, että mänty on yleisempi lakialueilla ja kuusi rannoilla. Ramsinniemen alueella on useita pieniä soistumia. Etenkin laaksokohdat ovat soistuneet.

Ramsinniemen alueella metsät ovat moni-ilmeisiä, vaihtelevuutta on karuista korvista ja tiheistä havumetsistä lehtomaisiin metsiin ja huviloiden puutarhoihin. Vallitseva metsätyyppi alueella on mustikkatyypin tuore kangas (MT). Rannan metsät ovat pääosin tätä tyyppiä. Lakialueella vallitsee kuivahko puolukkatyypin (VT) kangas. Ramsinniemen lehto kuuluu lehtomaisten kangasmetsien kategoriaan. Niissä dominoi käenkaali-mustikkatyypin (OMT) metsä.

Ramsinniemessä on arvokkaan kasvillisuuden alueita. Luonnonsuojelualueita on yksi ja muita arvokkaiksi laskettavia kasvillisuuden alueita neljä. Alueella on myös arvokkaita metsä-, linnusto- ja lepakkokohteita. Kasvillisuudeltaan ja linnustoltaan arvokkaille alueille on olemassa Helsingin ympäristökeskuksen tekemä luokitus, jossa I on arvokkain ja III vähiten arvokkain. Tiedot perustuvat helsingin kaupungin ympäristökeskuksen luontotietojärjestelmään.

Rantojen kasvillisuus

Ramsinniemen rantojen eroavaisuudet johtuvat lähinnä Vartiokylänlahden suojaisuudesta, jonka puoleiset rannat ovat muuttuneet enemmän sisävesistön rantojen kaltaisiksi, kun taas Kallahdenselän puoleiset rannat ovat selkeästi rantavoimien kulutukselle alttiita rantoja, joille on huuhtoutunut soraa, hiekkaa ja kiviä.

Kallahdenselän puoleiset rannat ovat loivempia ja kivikkoisempia. Tällä puolen rantaa on myös hiekkarantoja. Vain suojaisimmissa lahdenpoukamissa, Koivulahdessa ja Pikku Kortlahdessa, sekä Rahakirstun saaren ympärillä kasvaa ruovikkoa.

Suojaisan Vartiokylänlahden rannoilla taas hallitsevat jyrkähköt kalliorannat ja ruovikot. Vartiokylänlahden puoleinen ranta on jyrkempää ja vähemmän kivistä kuin avomeren puolella. Rannassa on laajat ruovikot, erityisesti Ramsinniemen lehdon kohdalla ja Rastasniemen toisella puolen.

Pienilmasto

Vallitsevat tuulensuunnat Vuosaaren alueella ovat etelä- ja lounaistuulet. Niitä on lukumääräisesti eniten, ja ne ovat keskimääräistä voimakkaampia kuin muut tuulet. Etenkin lounaistuulet voivat olla rajuja. Vartiokylänlahden merenpinnan korkeusvaihtelu kertoo kovasta tuulesta ja ilmanpaine-eroista. Kun Helsingin rannikolla meriveden korkeuden kuukausikeskiarvot ovat vaihdelleet n. 80 cm, Vartiokylänlahden meriveden korkeudessa on ollut vaihtelua jopa 185 cm. Merenpinnan korkeusvaihteluun vaikuttavat tuulet ja ilmanpaine- erot, eivät niinkään sulamisvedet, sääolot ja vuorovesi-ilmiöt.

Arvokkaat luontokohteet

Luonnonsuojelualue

1. Ramsinniemen lehto
koko: 7,24 ha

Ramsinniemen arvokkain kasvillisuus löytyy Ramsinniemen lehdosta. Lehto kuuluu pääkaupunkiseudun edustavimpiin rannikkolehtoihin. Se on rauhoitettu vuonna 1990, ja on mukana valtakunnallisessa lehtojensuojeluohjelmassa.

Lehdon lisäksi Vartiokylänlahteen rajoittuva rantametsä sulkee sisäänsä varjoisan kuusikon ja valoisan männikön, jotka muodostavat lehdon suojavyöhykkeen. Lehto on suojelualueen arvokkain osa. Kalkkipitoinen maaperä ja lahoava karike vauhdittavat lehdon puita mahtavaan kasvuun, jotkut humisevat lähes 30 metrisinä. Kookkaiden saarnien, vaahteroiden, tuomien ja pihlajien lehvästön alla kasvaa keskikesällä laajat kotkansiipi- ja hiirenporraskasvustot.

Lehto on melko pienestä pinta-alastaan huolimatta kasvillisuudeltaan monipuolinen ja runsaslajinen ja se sisältää myös harvinaisia kasvillisuustyyppejä ja kasvilajeja. Edustavaa saniaislehtoa on laajasti ja saniaisten joukossa on runsaasti seudulla huomionarvoista kotkansiipisaniaista. Muuta kosteaa lehtokasvillisuutta edustavat mesiangervo- ja lehtokortevaltaiset tasannelehdot. Tuoretta lehtoa edustavat vuohenputken ja konnanmarjan luonnehtimat kasvustot. Kuivahkoa lehtokasvillisuustyyppiä puolestaan edustavat rinteiden linnunhernenuokkuhelmikkä- kasvustot sekä sinivuokon luonnehtimat kasvustot. Ylempänä rinteillä on lehtomaista kangasta ja mustikkatyypin kuusikkoa.

Alueella on edustava kasvillisuustyyppien vyöhykkeellisyys alkaen karusta jäkäläisestä ja kanervaisesta kalliometsästä ja päätyen tuoreiden kankaiden ja lehtokasvillisuusvyöhykkeiden kautta rantaniittyvyöhykkeeseen ja viimein veden rajaan ruovikkovyöhykkeeseen.

Oman lisänsä alueen kasvillisuuteen tuo lehdon itäpuolisen puistomaisen alueen edustava luonnonmukaisesti hoidettu kasvillisuus. Lehdon yksittäisistä kasveista mainittavimpiin kuuluvat saarni ja soikkokaksikko, joita ei seudun lehdoissa missään esiinny näin runsaina. Myös hyvin harvinaiset kevätesikko ja isokäenrieska esiintyvät suojelualueella.

Muut arvokkaat kasvillisuuskohteet

2. Ramsinniemen pohjoisranta
koko: 4,49 ha
Arvoluokka: II huomattavan arvokas

Ramsinniemen pohjoisarannan kasvillisuuskohde on melko kapea ja paikoin jyrkkä rinnemaa, jota luonnehtivat alaosan tuoreet lehdot ja yläosan kuivat "puolilehdot". Etenkin rinteen yläosissa kasvaa usein paikoin metsämaarianheinää. Kohteen edustavin lehto-osa sijaitsee eteläpään jyrkässä laakson kaltaisessa painaumassa, jonka yläreunassa on komea muinaisrantakivikko, mutta miltei yhtä edustavaa lehtoa on myös kahdessa pohjoisemmassa vastaavassa kohdassa. Metsämaarianheinän lisäksi kohteen lehtokasvistoon kuuluvat mm. mustakonnanmarja, lehtokuusama, kevätlinnunherne, metsävirna, lehtokorte, jänönsalaatti, kurjenkello, metsäruusu ja koiranheisi.

3. Ramsinniemen eteläranta
koko: 2,19 ha
Arvoluokka: II huomattavan arvokas

Suurin osa Ramsinniemen etelärannan kasvillisuuskohteesta koostuu suojattomasta kivikkorannasta, jonka kasvistoa luonnehtivat mm. meriluikka, suolavihvilä, merirannikki, meriasteri, meriputki, siniheinä, iso- ja pikkurantasappi, keltamaite ja rannan yläosan ruohokanukka. Koivulahden perukkaa kohti kasvillisuus muuttuu ensin matalakasvuiseksi merenrantaniityksi, sitten ruovikoksi. Niitylä kasvavat mm. särmäputki, käärmeenkieli, rantanätkelmä, hetekaali ja runsas lännenmaarianheinä.

4. Kortlahden kallioniemi
koko: 0,13 ha
Arvoluokka: II huomattavan arvokas

Jyrkkärinteisen ja maisemallisestikin merkittävän niemen kärjessä kalkkisuoninen kallio nousee esille tarjoten suotuisat olosuhteet monilajiselle kallio- ja ketokasvillisuudelle. Kohteen putkilokasveihin kuuluvat mm. mäkikuisma, haisukurjenpolvi, haurasloikko, ahokissankäpälä, karvakiviyrtti, lituruoho, kissankello, ketokeltto, mäkihorsma, litteänurmikka, metsäapila, keto-orvokki ja kalliokielo.

5. Ramsinkannaksen lehto
koko: 0,92 ha
Arvoluokka: II huomattavan arvokas

Ramsinkannaksen kasvillisuus on pääosin kosteaa lehtoa (isoalvejuuri- ja hiirenporraslehtoa), mutta sisäosissa on myös saniaiskorpilaikkuja. Puuston muodostavat kuusi, hieskoivu, tervaleppä, haapa ja pihlaja. Alempien kerrosten kasvistoon kuuluvat sekä korpisara että hentosara - molemmat Helsingin harvinaisuuksia - ja joukko yleisempiä kosteiden lehtojen ja korpien kasveja, kuten koiranheisi, mustaherukka, pohjanpunaherukka, jänönsalaatti, korpipolkusara, tähtisara ja tesma sekä runsaat suo-orvokki ja rantamatara.

Arvokkaat metsäkohteet

Helsingin metsien luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittävien kohteiden inventointi (METSO-toimintaohjelmakohteet)

Meri-Rastila
koko: 64 ha
Arvoluokka: II huomattavan arvokas

Meri-Rastilan ja Ramsinniemen luonto on pienipiirteisen monimuotoista. Kohteelta löytyy niin rantaluontoa ja järeäpuustoisia metsiä kuin vaikuttavia kalliomuodostelmia ja korpipainanteita. Meri-Rastilan metsät ja kalliot muodostavat ekologisen askelkiven Ramsinniemen, Rastilannevan ja Kallahdenharjun luonnonsuojelualueiden välille.

Meri-Rastilassa ja Ramsinniemessä on runsaasti yli 100-vuotiaita järeäpuustoisia metsiä. Kallioiden männyt ovat pääosin yli 120-vuotiaita. Ikäjakaumaltaan ja puulajisuhteiltaan erirakenteisia ja kehityskelpoisia metsiä on kohteella kohtalaisesti. Kangasmetsät ja korpijuotit ovat kuusivaltaisia ja kallioiden reunoilla on myös kuivahkon kankaan mäntyvaltaisia metsiköitä. Haapaa kasvaa sekä etelä- että pohjoisosassa ja sitä löytyy myös järeänä. Pohjoisosan lehdot ovat tervaleppävaltaisia ja eteläpuolella on lehtipuustoi sia alueita.

Eläimistö

Ramsinniemen pohjoisranta on linnustollisesti arvokasta aluetta ja Vartiokylänlahti on arvokas lepakkokohde. Ramsinniemessä on myös muita eläimiä, mutta niiden kannoista ei ole tehty varsinaista tutkimusta. Ainakin kaupunkimetsän peruslajit viihtyvät myös täällä. Uljaat kyhmyjoutsenet ovat tuttu näky Ramsinniemen rannoilla. Vanhoissa metsissä esiintyy tyypillisiä vanhojen metsien hyönteislajeja. Lehtoalue tarjoaa suotuisan ympäristön runsaalle pieneläimistölle kuten perhosille, kovakuoriaisille, etanoille ja kotiloille. Kalat viihtyvät suojaisella Vartiokylänlahdella. Lahti on itäisten merialueiden kuha- ja lahnakantojen tärkeää kutualuetta.

Linnustollisesti arvokkaat kohteet

Ramsinniemi
koko:15,04 ha
arvoluokka: I

Ramsinniemen lehdon ja luoteisrannan alue on kuusimetsäinen ja sekametsäinen metsäalue. Rannoilla kasvaa paikoittain hieman tervaleppää. Pohjoispään Ramsinlehto on suojelualuetta ja linnustollisesti tärkein osa aluetta. Suojelualueella on vanha kuusikko, jossa on runsaasti lahopuuta. Alueen kosteat ja rehevät painanteet ovat myös lintujen mieleen. Runsaan havumetsän ja sekametsän peruslajiston lisäksi mm. pikkukäpylintu, pikkutikka, harmaapäätikka, kultarinta, palokärki, peukaloinen, töyhtötiainen ja mahdollisesti idänuunilintu pesivät alueella.

Ramsinkannas
koko: 1,39 ha
arvoluokka: III

Ramsinkannaksen länsipuolella on reheviä pihoja ja puutarhoja, joiden vanhoista hedelmäpuista ja rehevistä pihapiireistä linnut pitävät. Itäpuolella on pieni ran-

Ramsinniemen luonnonympäristö. Kallahdenselän puoleinen ranta on aurinkoinen, kivinen ja loiva. Vartiokylänlahden puoleisella rannalla on paikoin laajat ruovikot ja ranta on sisävesistöjen rantojen kaltainen. Ramsinniemen lehto on kasvillisuudeltaan runsas ja monipuolinen. Ramsinniemen keskiosassa on avokallioita.

talepikko, jossa on vanhaa puustoa ja lahopuuta. Rikkaan lehtimetsän ja pihojen peruslinnuston lisäksi alueella viihtyvät pikkutikka, satakieli, mustapääkerttu ja kultarinta.

Lepakkokohteet

Vartiokylänlahti
koko: 202,86 ha
arvoluokka: II tärkeä lepakkoalue

Vartiokylänlahden alue on laaja lepakkoalue, joka käsittää monia pienvenesatamia ja veneitä varten ruovikkoon ruopattuja kanavia. Ramsinnimestä alueeseen kuuluu pohjoisranta Ramsinkannakselta luonnonsuojelualueen lounaisreunaan asti.

Vesisiippa saalistaa mielellään pienvenesatamissa ja ruopatuilla rannoilla. Muilla rannoilla sitä on harvakseltaan. Yleensä laji vaatii rantapuuston suojan. Vesisiippa käyttää selvästi lentoreitin kiintopisteinä Vuosaaren siltojen tukitolppia. Erityisesti Kortlahti tarjoaa vesisiipalle suotuisan saalistuspaikan.

Pohjanlepakolle alue tarjoaa runsaasti saalistuspaikkoja. Ne lentävät ruovikoiden päällä ja aukkopaikoissa. Lisäksi ne saalistavat venesatamien yllä. Erityisen hyviä pohjanlepakkopaikkoja ovat Koivuniemen venesatama (pieni kolonia) ja Ramsinkannas ympäristöineen. Muut rannat ovat harvakseltaan säännöllisesti pohjanlepakoiden käytössä.

Viiksisiippaa on havaittu Vuosaaren sillan ja Ramsinniemen välisellä alueella. Alue on laaja ja vaikuttaa siltä, että viiksisiippa käyttää lähimpänä rantaa sijaitsevia metsiä. Tuuliolojen mukaan viiksisiipat hajaantuvat tai kerääntyvät tietyille alueille.

Ramsinniemestä lepakoilla on hyvä lentoyhteys Vartiosaareen. Pikku Kortlahdesta pääsee rantametsiä pitkin Kallahden suuntaan. Lepakoilla lienee alueella useita koloniapaikkoja. Kolonioita on löytynyt yleisöhavaintojen perusteella. Uhkatekijöitä ovat rakentaminen, rantapuuston poistaminen ja muu alueen "siistiminen". Lepakoiden kannalta rantapuusto tulisi säilyttää ja rannat tulisi säilyttää sokkeloisina. Lepakoiden kulkureiteillä tulisi säilyttää puustoa kiintopisteinä. Isoja aukkopaikkoja esim. uimarantoja tulisi sijoittaa harkiten alueelle. Viiksisiipat karttavat valoa, joten viiksisiippa-alueita ei tulisi tarpeettomasti valaista.

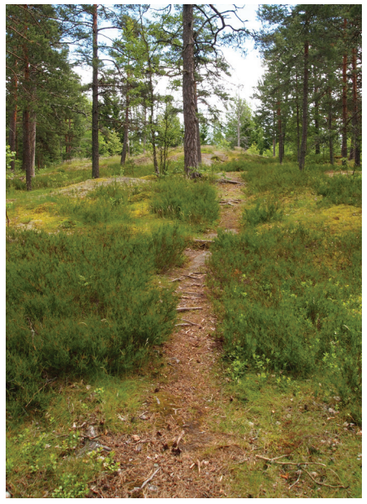

Ramsinniemen luontoarvot kartalla

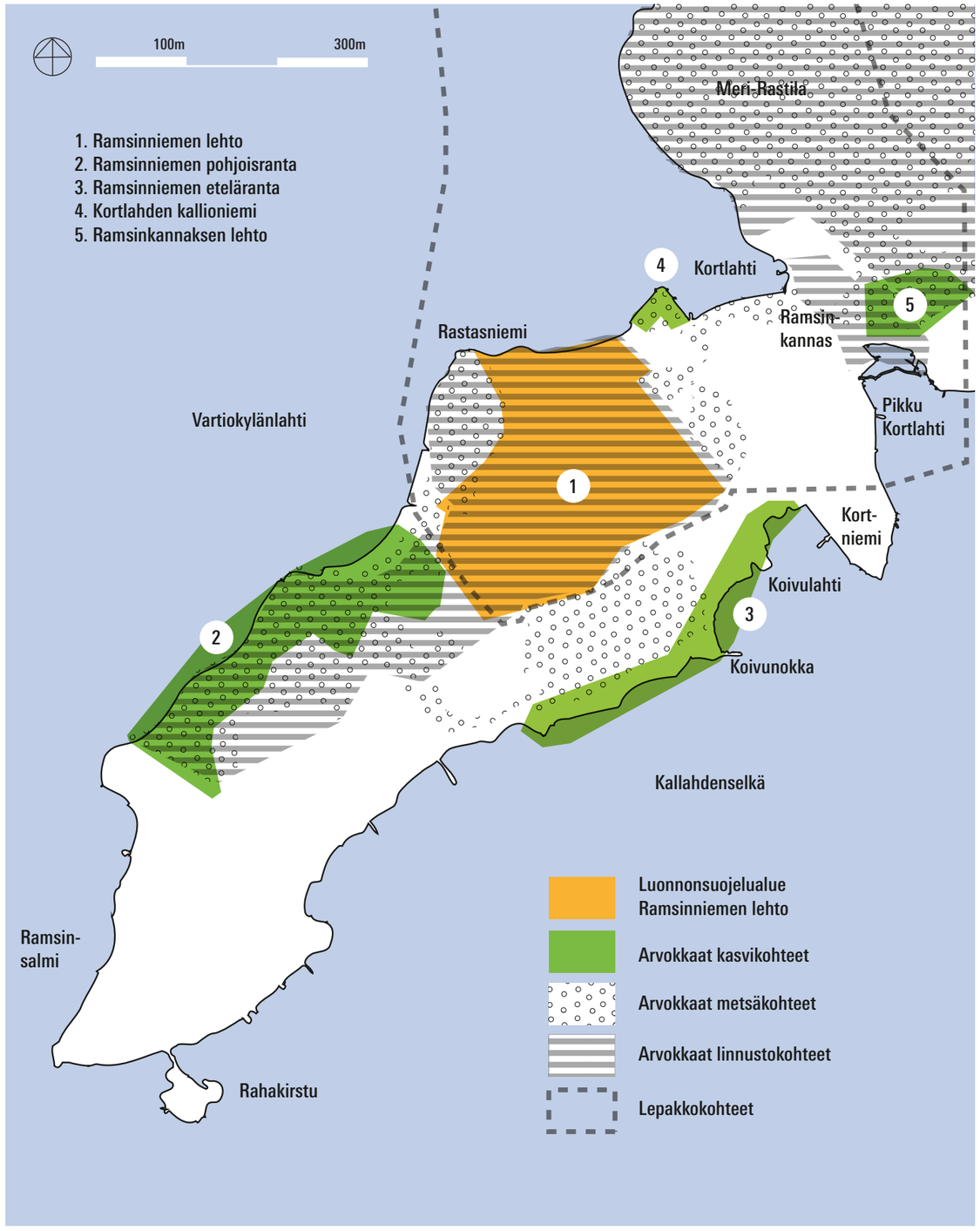

Koivulahden nuotiopaikka

Nykytilanne

Maanomistus

Ramsinniemi on pinta-alaltaan noin 40 hehtaaria. Helsingin kaupunki omistaa Ramsinniemen maa-alasta noin kaksi kolmasosaa. Tälle alalle sijoittuu muun muassa luonnonsuojelualue Ramsinlehto. Luonnonsuojelualueen ja muun virkistysalueen metsien hoidosta vastaa Helsingin kaupungin rakennusviraston viherosasto.

Ramsinniemen huvilat ovat suurelta osin yksityisessä omistuksessa. Huvilat tontteineen ovat keskittyneet Ramsinniemen eteläosaan sekä Ramsinkannakselle ja sen läheisyyteen. Muutamalla yrityksellä ja yhteisöllä on kiinteistöjä alueella, mm. Suomen pankilla, Stora Ensolla ja Helsingin seurakuntayhtymällä. Ramsinkannaksen Kortvikin huvila-alueella on kolme huvilaa, jotka ovat kaupungin omistuksessa. Kaupunki on ostanut ne 1982 ja kaavoittanut puistoalueeksi. Myös Rastbergan alue Ramsinsalmen rannalla on Helsingin kaupungin omistuksessa.

Alueen käyttö

Ramsinniemen alue kuuluu Vuosaaren laajaan virkistysalueverkostoon. Ramsinniemi on myös osa laajempaa Itä-Helsingin kulttuuripuistoa, joka on yksi Helsingin viidestä vihersormesta. Pitkä ja kapea vihersormi jatkuu Vantaan rajalta Vartiokylänlahden rantoja pitkin Laajasaloon ja Santahaminan edustalle asti.

Ramsinniemeen voi tutustua pääulkoilureitistöä pitkin. Käyttäjät ovat pääasiassa paikallisia ja alue onkin tärkeä lähivirkistysalue. Kaunis luonto ja vanha huvilakulttuuri houkuttelevat vierailijoita kuitenkin myös pidemmältä. Ramsinniemen lehto tarjoaa vehmaan keitaan ulkoilijoille. Suojeltuun lehtoon voi tutustua pitkospuita pitkin. Lehdon reunassa on nuotiopaikka ja pysäköintipaikka. Toisella puolen Ramsinniemeä, Koivulahdella on nuotiopaikka.

Ramsiniemen huvilat ovat pääosin yksityiskäytössä. Yksityisiä huviloita käytetään ympärivuotisina asuntoina tai vapaa-ajanviettopaikkoina. Helsingin seurakuntayhtymän ja yritysten omistamat huvilat ovat edustustiloina sekä virkistys-, majoitus, koulutus- ja kokouskäytössä. Helsingin kaupungin omistamat huvilat on vuokrattu: Kortvik on vuokrattu Helsingin seurakuntayhtymän lähetysyhdistyksen kesäleiripaikaksi ja Rastberga on vuokrattu yhdistysten vapaa-ajanviettopaikaksi.

Kulkuyhteydet

Ramsinniementie kulkee Ramsinkannakselta niemen päässä oleville huviloille. Tien liikenne on vähäistä. Julkisilla kulkuneuvoilla pääsee joko Rastilan tai Vuosaaren metroasemilta liityntäbussilla lähes Ramsinkannakselle. Ramsinniemen kärkeen ei pääse julkisilla kulkuneuvoilla.

Ramsinniemen virkistysreitistöverkosto koostuu luonnonsuojelualueen pitkospuureitistä, metsäpoluista, sekä Ramsinniementiestä. Virkistysreiteillä voi liikkua sekä kävellen tai pyöräillen. Talvisin Vartiokylänlahdella on luistinrata ja Ramsinniemeä kiertävät hiihtoladut.

Ramsinniemen länsipuolella Ramsinsalmen kautta Kallahdenselälle kulkee vesiväylä. Ramsinniemen ympäristössä on paljon sekä yksityisiä että kaupungin omistamia satamia, mutta Ramsinniemessä ei ole vierasvenesatamia eikä muita yleisiä rantautumispaikkoja. Vartiosaareen, Satamasaareen ja Isoon Iiluotoon kulkee kesäisin yhteysalus Kauppatorilta, mutta yhteyttä Ramsinniemeen ei ole.

Rakennettu ympäristö

Ramsinniemen vanhin rakennuskanta on vuosisadan vaihteen huvila-asutusta. Huvilat on rakennettu pääasiallisesti vuosina 1900–1925. Nämä huvilat muodostavat noin kolmasosan Ramsinniemen nykyisestä rakennuskannasta. Huviloiden rakentamisen jälkeen alueelle on noussut eri vuosikymmenillä, lähinnä 1940–1980-luvuilla, joukko vapaa-ajan asuntoja sekä yritysten edustusrakennuksia.

Ympäristöhaitat

Ramsinniemen alueella ei ole merkittäviä ympäristöhaittoja. Paikallisia meluhäiriöitä aiheuttaa liikenteen melu Vuosaaren sillalta ja ympäristön vesiliikenne.

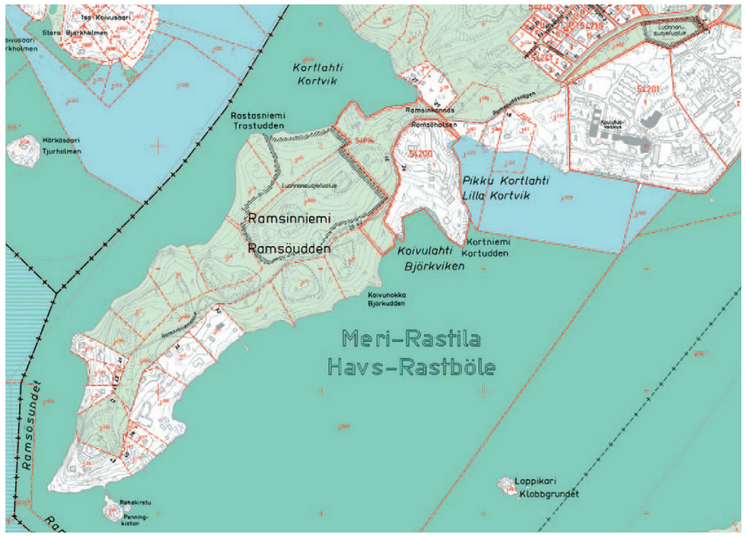

Alueen omistussuhteet. Vihreällä merkitty alue on kaupungin omistamaa.

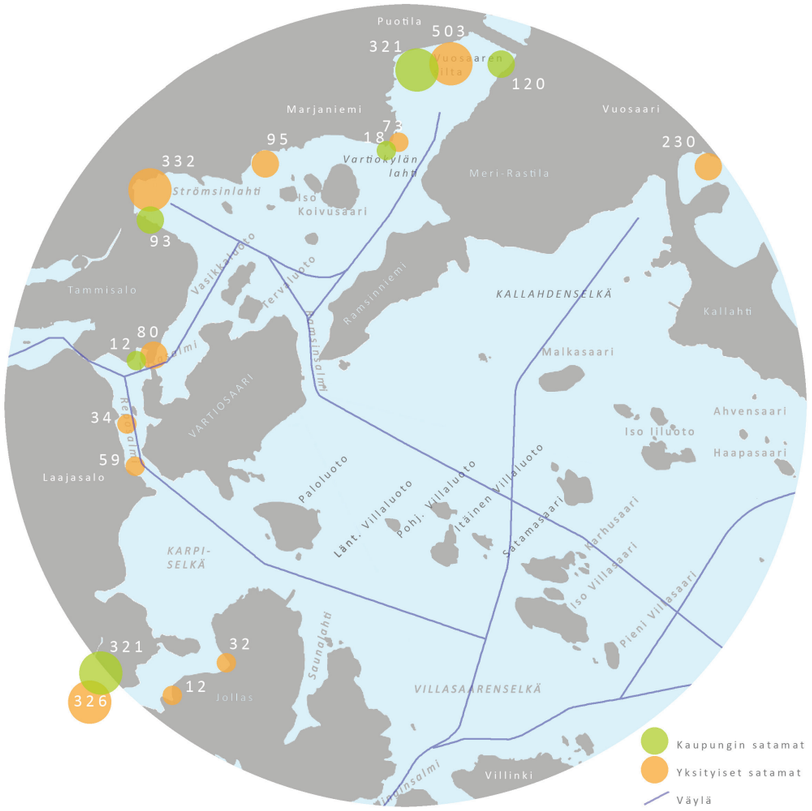

Ramsinniemen lähialueen satamat ja vesiväylät.

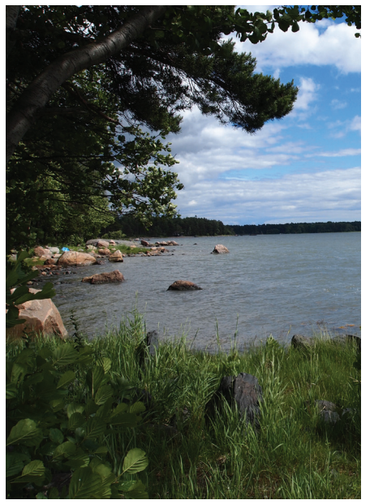

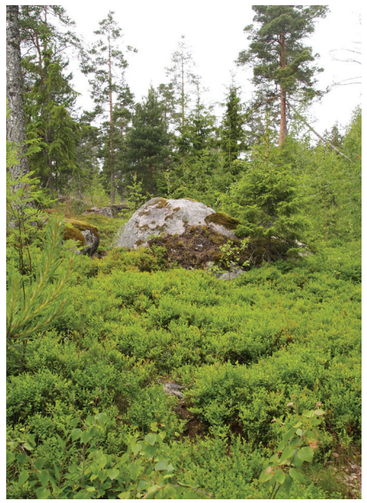

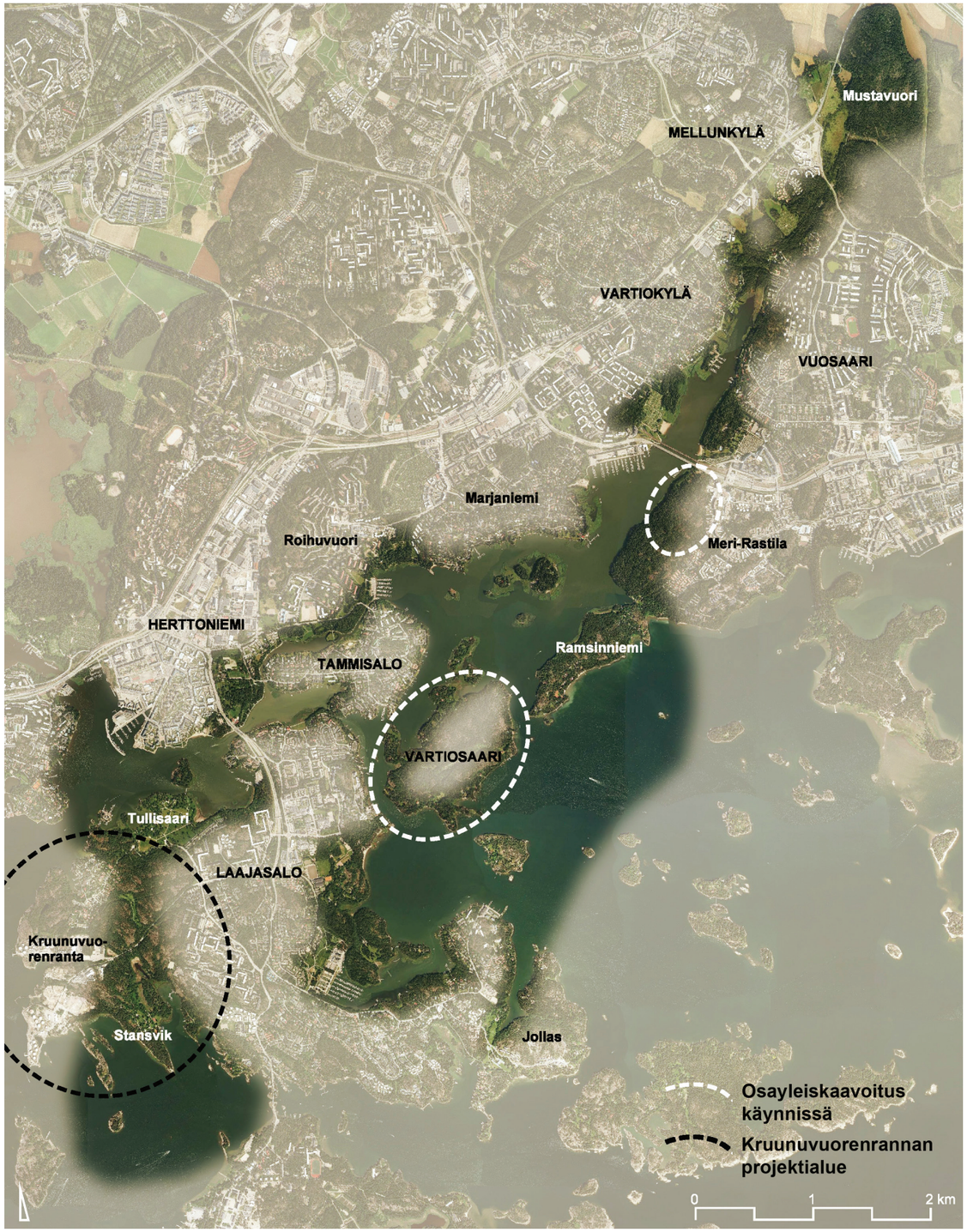

Itä-Helsingin kulttuuripuisto ja siihen läheisesti liittyvät keskeiset suunnittelualueet. Ramsinniemi on merkittävässä asemassa Itä-Helsingin kulttuuripuistoa kehitettäessä. Itä-Helsingin kulttuuripuiston kehittämissuunnitelma 2012 KSV.

Ramsinniemen nykytilanne, kesä 2013. Alueella on retkeilypolkuja ja itsetehtyjä nuotiopaikkoja. Monet yksityiset tontit on rajattu aidoilla ja porteilla. Kyltit opastavat kävijöitä huviloille ja luonnonsuojelualueelle. Ramsinniementie on asfaltoitu ja valaistu osittain katuvaloin. Tonttien ulkopuolella Ramsinniemen maasto on luonnontilaista.

Ramsinniemen nykytila ja maanomistus kartalla

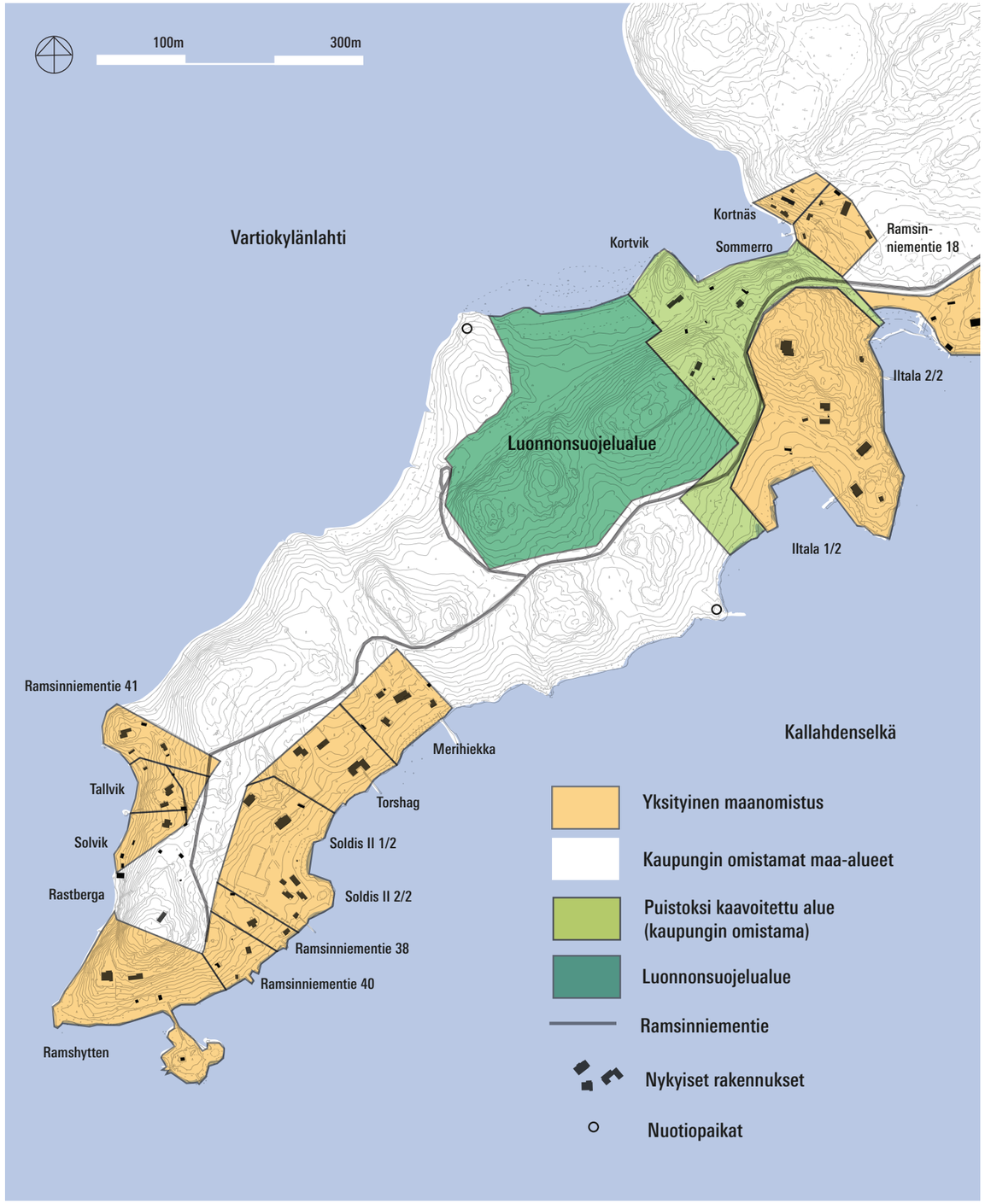

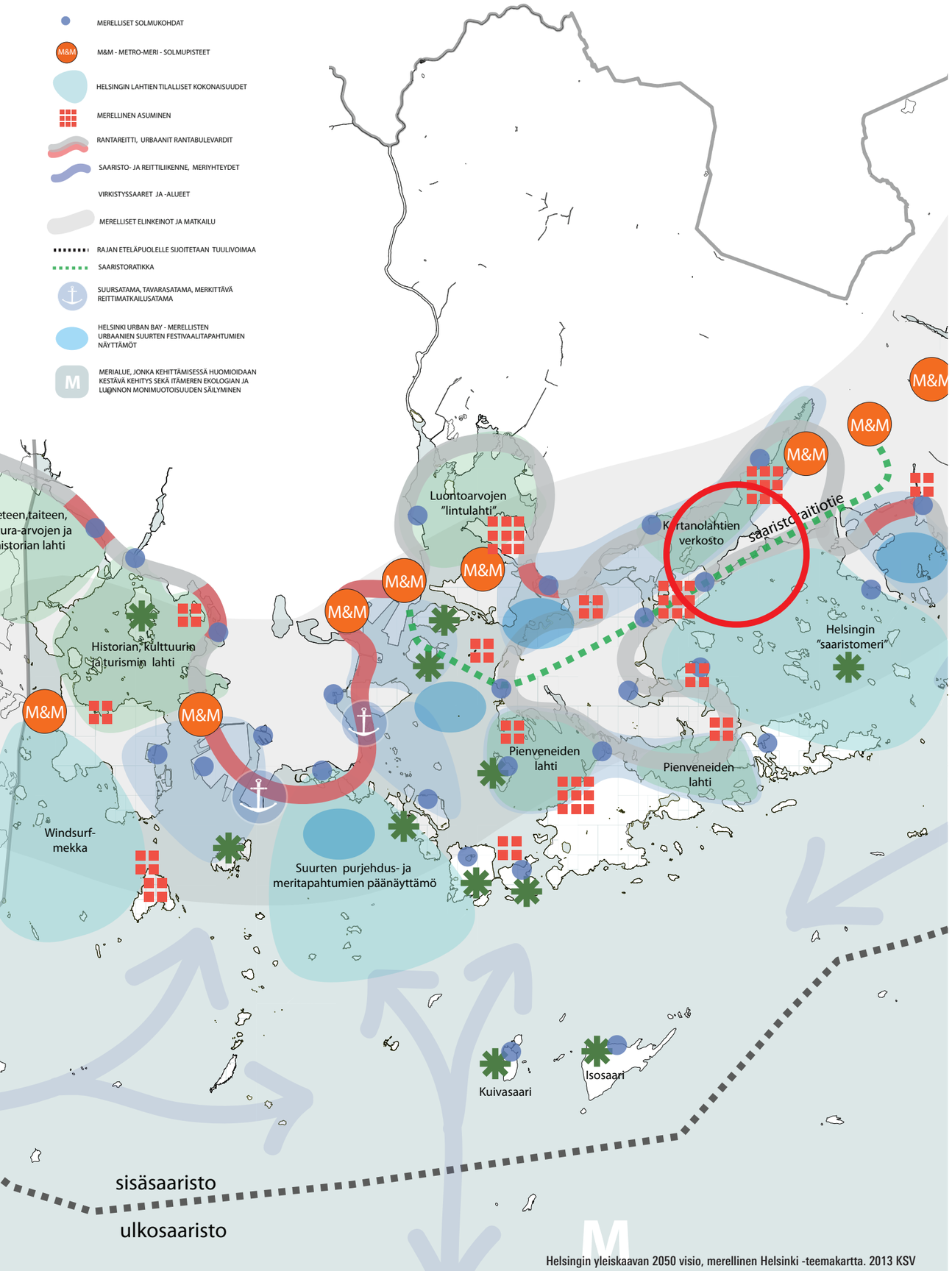

Helsingin yleiskaavan 2050 visio, merellinen Helsinki -teemakartta. 2013 KSV

Suunnittelutilanne ja kaavoitus

Maakuntakaava

Vuoden 2007 Uudenmaan maakuntakaavassa Ramsinniemen ja Meri-Rastilan alue on merkitty virkistysalueeksi, jossa on luonnonsuojelualue. Ramsinniemeltä on merkitty viheryhteystarve Kallahdenniemelle ja läheinen Meri-Rastilan alue on merkitty virkistysalueeksi. Uudenmaan maakuntakaavan 2. vaihemaakuntakaavassa Meri-Rastilan virkistysalue on muutettu taajamatoimintojen alueeksi, jonka läpi kulkee viheryhteystarve. Maakuntavaltuusto hyväksyi 2. vaihemaakuntakaavan 20.3.2013. Parhaillaan se on ympäristöministeriössä vahvistettavana. (Uudenmaan liitto)

Uudenmaan kulttuuriympäristöselvityksessä (Missä maat on mainioimmat, 2013) Kallahden, Ramsinniemen ja Uutelan muodostoma kokonaisuus on arvioitu maakunnallisesti arvokkaaksi kulttuuriympäristöksi. Perusteluiksi arvioinnille on esitetty hyvin maisemassa hahmottuva ja säilynyt Kallahdenharju, sekä Helsingin höyrylaivareittien kesähuvila-asutus.

Yleiskaava

Tällä hetkellä voimassa olevassa yleiskaavassa (Helsingin yleiskaava 2002) Ramsinniemi on suurimmaksi osaksi virkistysaluetta. Ramsinniemen Kortniemellä sijaitseva Stora Enson tontti sekä Suomen pankin omistamat tontit lähellä Ramsinniemen kärkeä ovat hallinnon ja palveluiden aluetta. Ramsinlehto on luonnonsuojelualuetta. Ramsinkannaksella ja Ramsinniemellä sijaitsevat huvila-alueet on osoitettu kulttuurihistoriallisesti, rakennustaiteellisesti ja maisemakulttuurin kannalta merkittäviksi alueiksi.

Helsingin kaupunkisuunnitteluvirastossa on valmisteilla Helsingin yleiskaava 2050. Uuden yleiskaavan visio hyväksyttiin syksyllä 2013. Vision on tarkoitus muodostaa kuvaa tavoitteellisen tulevaisuuden Helsingistä vuonna 2050. Tavoitteena on, että Yleiskaava 2050 on hyväksytty kaupunginvaltuustossa vuonna 2016.

Yleiskaavaa varten laaditussa väestöennusteessa Helsingin seutu kasvaa noin 600 000 asukkaalla vuoteen 2050 mennessä. Visiossa todetaan, että kaupungistuminen jatkuu voimakkaana ja tulevaisuudesaa Helsingin alueelle täytyy suunnitella uusia asuinalueita ja samalla laajentaa urbaania kantakaupunkia. Asumisen painospistealueiksi on esimerkiksi merkitty Rastila ja Vartiosaari. Ramsinniemi on myös yksi mahdollinen uuden asuinalueen sijoituspaikka.

Visiossa todetaan, että tulevaisuudessa Helsinki on raideliikenteeseen tukeutuva verkostokaupunki, jonka pääkeskus ja kaupunginosien keskukset ovat yhdistettyinä toisiinsa raideyhteyksillä. Uudessa Helsigin yleiskaavan 2050 visiossa Ramsinniemen läpi kulkee pikaratitiotien runkolinja ja pyöräilyn laatukäytävä, jotka johtavat Helsingin keskustasta Kruununvuorenrannan, Laajasalon ja Vartiosaaren kautta aina Vuosaaren asti.

Uudessa yleiskaavan visiossa Helsinki on viherverkostokaupunki ja merikaupunki. Virkistysalueet, meri ja virkistyspalvelut ovat helposti saavutettavissa ja kaupunkimetsät ja toisaalla kulttuuriympäristöt ovat kaupungin vahvuus. Vision viherverkostosuunnitelmassa Ramsinniemen läpi kulkee rantareitti, joka ulottuu Espoosta Helsingin rantojen kautta Sipooseen. Vartiokylänlahti on merkitty

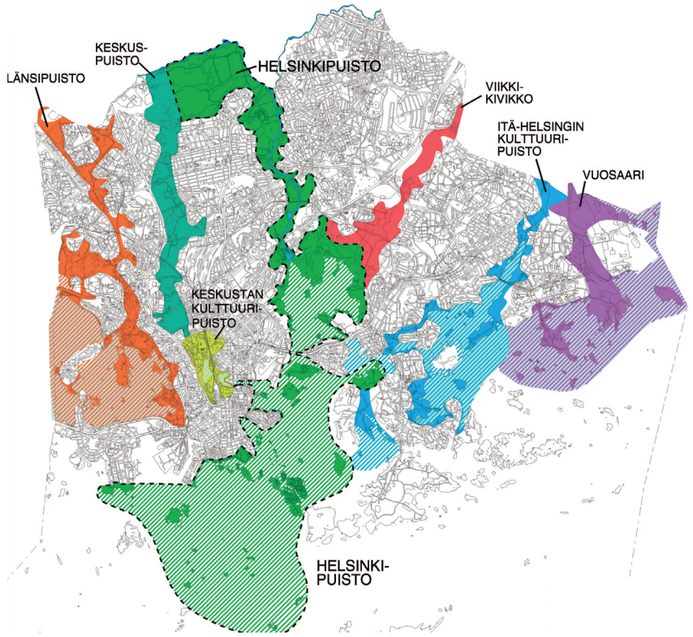

Helsingin vihersormet KSV.

sisälahden virkistyskokonaisuudeksi.

Yleiskaavan vision merellinen Helsinki -teemakartan mukaan Ramsinniemen alueen läpi kulkee saaristoraitiotie. Merellinen solmukohta on merkitty Ramsinsalmen kohdalle. Vartiosaareen ja Meri-Rastilaan on merkitty merellistä asumista. Kallahdenselän puoleinen meri- ja saaristoalue on merkitty Helsingin saaristomereksi. Vartiokylänlahden puoleinen lahti on merkitty kartonolahtien verkostoksi. (Helsingin yleiskaava, Visio 2050 Kaupunkikaava - Helsingin uusi yleiskaava KSV, 2013)

Nykyinen kaavatilanne

Pääosa Ramsinniemestä on tällä hetkellä asemakaavoittamatonta. Alueella on asemakaava Kortniemessä ja Koivulahdessa vuodelta 1979. Alue on opetustointa palvelevien rakennusten korttelialuetta ja puistoaluetta. Asemakaavassa määrätään säilytettäväksi rantaviiva luonnonmukaisena.

Itä-Helsingin kulttuuripuisto

Ramsinniemen alue kuuluu Itä-Helsingin kulttuuripuistoon, joka on yksi Helsingin kuudesta vihersormesta. Helsingin kaupungin tavoitteena on kehittää vihersormia maisemallisina ja toiminnallisina kokonaisuuksina. Itä-Helsingin kulttuuripuiston vahvuuksia ja erityispiirteinä on sen rikas ja monipuolinen kulttuurihistoria sekä merellisyys. Tavoitteena on tulevaisuudessa, että kulttuuripuisto-teema alueella kehittyy ja siitä muodostuu yhtenäinen paikallista identiteettiä vahvistava kokonaisuus.

Ramsinniemi yhdessä Vartiosaaren kanssa on yksi Itä-Helsingin kulttuuripuiston ydinalueita. Alue on reitistöjen kannalta tärkeässä osassa. Nykyisin Itä-Helsingin kulttuuripuiston itännalla ei ole yhteyttä, mutta mahdolliset siltayhteydet Laajasalosta Vartiosaareen ja Vartiosaaresta Ramsinniemeen avaisivat alueelle aivan uuden yhteyden. Itä-Helsingin kulttuuripuistosta on laadittu alueen arvoja ja ominaispiirteitä korostava kehittämissuunnitelma (Itä-Helsingin kulttuuripuisto, kehittämissuunnitelma, KSV 2012).

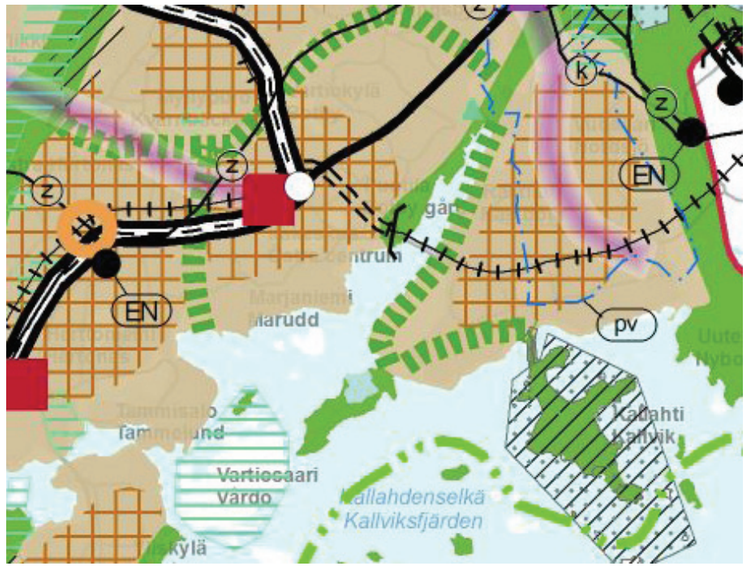

Maakuntakaavojen epävirallinen yhdistelmä 2013. Uudenmaan maakuntakaava 2007 (vahvistettu), Uudenmaan 1. vaihemaakuntakaava (vahvistettu), Itä-Uudenmaan maakuntakaava (vahvistettu), Uudenmaan 3. vaihemaakuntakaava (vahvistettu), Uudenmaan 2. vaihemaakuntakaava (hyväksytty). Ramsinniemi on merkitty virkistysalueeksi ja viheryhteystarpeet on merkitty Vartionkylänlahdelle ja Kallahdenniemelle.

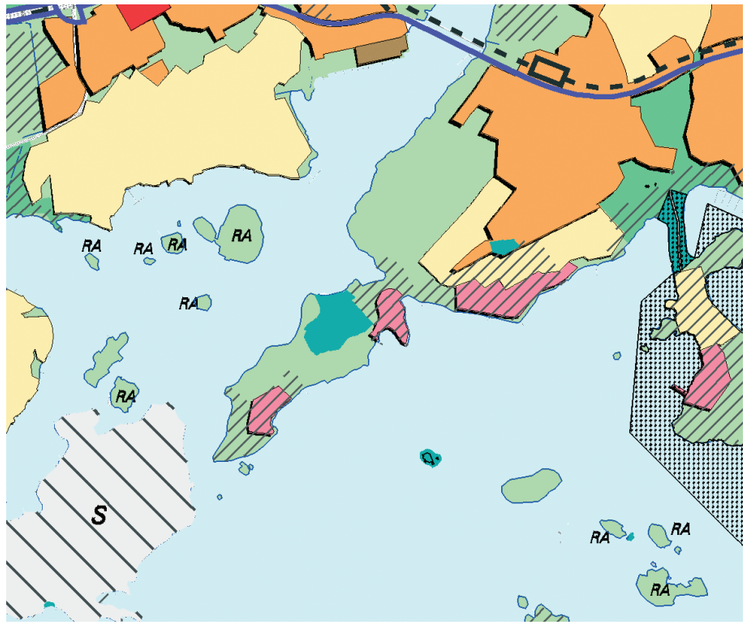

Yleiskaava 2002. Ramsinlehdon luonnonsuojelu on merkitty turkoosilla. Ramsinniemen ja Ramsinkannaksen huvila-alueet on osoitettu kulttuurihistoriallisesti, rakennustaiteellisesti ja maisemankulttuurinkannalta merkittäviksi alueiksi (pystyviivoitetut alueet). Stora Enson tontti ja Suomen pankin tontit on merkitty hallinnon ja palveluiden alueeksi (vaalenapunaiset alueet). Yleiskaava 2050 on valmisteilla ja hyväksyttäneen vuonna 2016.

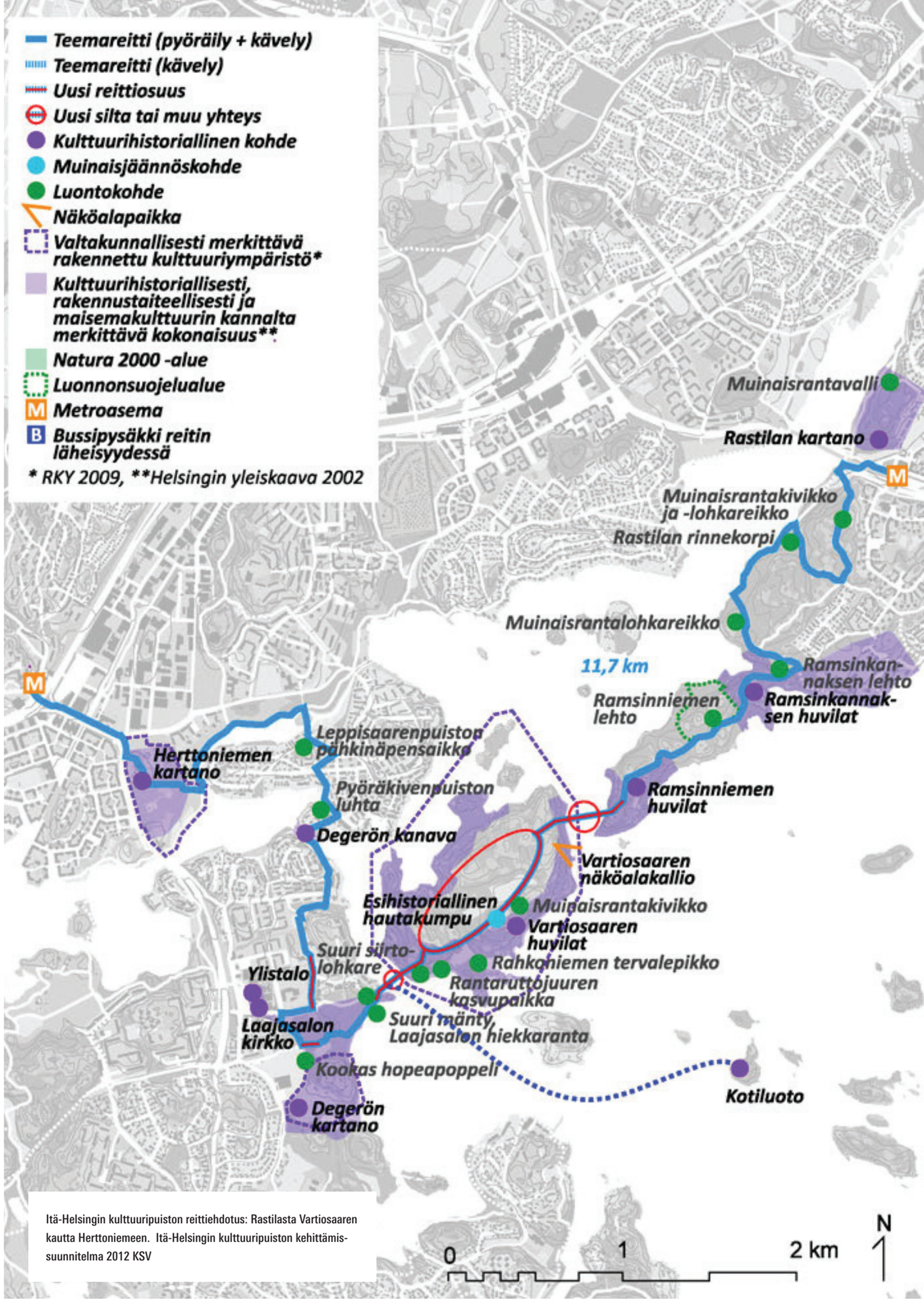

Itä-Helsingin kulttuuripuiston reittiehdotus: Rastilasta Vartiosaaren kautta Herttoniemeen. Itä-Helsingin kulttuuripuiston kehittämissuunnitelma 2012 KSV

Vartiosaaren suunnittelu

Ramsinniemen luoteispuolella sijaitsevan Vartiosaaren suunnittelu ja kehitys vaikuttaa myös Ramsinniemen tulevaisuuteen. Tulevat yhteydet ja uuden kaupunginosan suunnittelu vaikuttavat oleellisesti Ramsinniemen maankäytön suunnitteluun. Ramsinniemi on osa kaupunkisuunnitteluviraston Vartiosaari-projektialuetta.

Helsingin yleiskaavassa 2002 Vartiosaari merkittiin selvitysalueeksi (S), jonka maankäyttö ratkaistaan yleiskaavalla tai osayleiskaavalla. Vartiosaareen laaditaan parhaillaan osayleiskaavaa, jonka ehdotus on tarkoitus käsitellä kaupunkisuunnittelulautakunnassa vuonna 2015. Vartiosaaren suunnittelua ohjaavat suunnitteluperiaatteet on jo hyväksytty kaupunkisuunnittelulautakunnassa 11.19.2013.

Suunnitteluperiaatteiden mukaisesti Vartiosaaresta suunnitellaan 5000-7000 asukkaalle omaleimainen, monipuolinen ja tiiviisti rakennettu saaristokaupunginosa, jossa on sekä asumista että kaikkia helsinkiläisiä palvelevia virkistys- ja vapaa-ajan toimintoja. Saari liitetään silloilla Laajasaloon ja Vuosaareen osaksi Itä-Helsinkiin tulevaisuudessa rakentuvaa merellisten kaupunginosien nauhaa. Vartiosaaren joukkoliikenne perustuu raitiotieyhteyteen keskustasta Kruunuvuorenrannan kautta kulkevaan raitiotieyhteyteen. Vuosaaren päässä kevyenliikenteen silta johtaa Vartiosaaresta Ramsinniemeen.

Tarkoituksena on suunnitella Vartiosaaren rantavyöhykkeet ja silhuetti siten, että ne luovat uuden rikastavan kerrostuman Vartiokylänlahden maisemaan. Itäsaariston puoleinen rantamaisema pyritään säilyttämään vihreänä, mutta suurmaiseman silhuetissa rakentaminen voi näkyä.

Vartiosaaren suunnitteluperiaatteiden mukaisesti Vartiosaari liitetään osaksi Itä-Helsingin kulttuuripuistoa ja sen virkistys- ja matkailupalveluja. (Vartiosaaren osayleiskaavan suunnitteluperiaatteet 2013, KSV)

Ramsinsalmen sillan suunnittelu

Vartiosaaren osayleiskaavan suunnittelun yhteydessä on laadittu Vartiosaaren silloista alustava viitesuunnitelma vuonna 2012, jonka tavoitteena on ollut tuottaa alustavat yleissuunnittelutasoiset viitesuunnitelmat eri siltatyyppivaihtoehdoista Vartiosaaren länsipuolelle Reposalmen yli ja itäpuolelle Ransinsalmen yli.

Viitesuunnitelmassa on tutkittu Ramsinsalmen ylittävää pyöräily- ja kävelyliikenteen siltaa, joka sijaitsee siten, että siltä voidaan johtaa kulkuyhteys Ramsinsalmentien päähän. Suunnitelmassa Ramsinsalmen sillan kokonaispituus on 320 metriä. Sillan poikittaisleikkauksen kokonaisleveys on 8 metriä. Suunnitelmassa siltaa voi kevyen liikenteen lisäksi kuormittaa myös huoltoliikenne ja pelastusajoneuvot sammutuskalustolla.

Ramsinsalmen molemmat rannat ovat korkeita ja jyrkkiä. Silta voitaisiin sijoittaa paikkaan, jossa maaston omat muodot mahdollistavat sillan rakentamisen korkealle ilman kohtuuttoman suuria pengerryksiä kummallakaan salmen puolella. Sillan vapaa alikulkukorkeus vedenkorkeuden tasosta +1,5 lukien on 20 metriä. Alikulkukorkeus mahdollistaa alituksen purjeveneillä ja useilla muilla alustyypeillä. Salmessa kulkee 2,4 metrin väylä, mikä osaltaan rajoittaa alusten kokoa.

Viitesuunnitelmassa esitetään Ramsinsalmen sillasta yksi mahdollinen kevyelle liikenteelle soveltuva vaihtoehto. Tulevaisuudessa rantaraitiotien linjaus sekä Vartiosaaren ja muiden lähialueiden rakentaminen vaikuttavat merkittävästi sillan suunnitteluun ja toteutumiseen. (Vartiosaaren sillat, alustava viitesuunnitelma 2012 Fundatec Oy, Innovarch Oy, Trafix Oy, Vahanen OY, KSV)

Vartiosaaren joukkoliikenne perustuu raitiotieyhteyteen. Vartiosaaren poikki suunnitellaan myös pyöräilyn ja jalankulun reitti, joka on osa laajempaa keskustasta Vuosaareen suunniteltua pyöräilyn laatukäytävää. Vartiosaaresta Ramsinniemeen reitti kulkisi uuttaa siltaa pitkin. Vartiosaari on tarkoitus liittää osaksi Itä-Helsingin kulttuuripuistoa ja sen virkistys- ja matkailupalveluja. Vartiosaaren suunnitteluperiaatteet 19.11.2013 KSV.

Suunnitelma Ramsinsalmen sillasta on sovitettu valokuvaan. Silta on suunniteltu kävely- ja pyöräilysillaksi. Vartiosaaren sillat, alustava viitesuunnitelma 2012 KSV

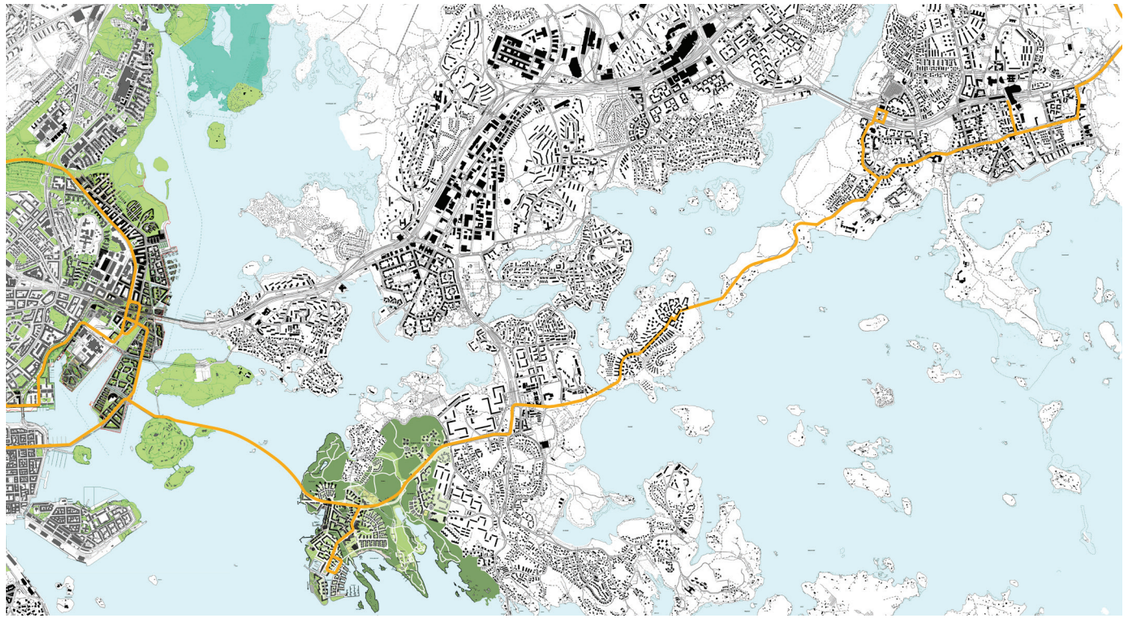

Mahdollinen saaristoraitiotien linjaus ja tulevaa kaupunkirakennetta. 2013 KSV

Koivunokka Kallahdenselän puoleisella rannalla.

Yhteenveto

Ramsinniemi kokonaisuutena

Ramsinniemi on luonnonoloiltaan ja kulttuurihistorialtaan monipuolinen ja arvokas kokonaisuus. Alue kuuluu Itä-Helsingin kulttuuripuistoon, joka on yksi Helsingin kuudesta vihersormesta. Helsingin yleiskaavassa 2002 alue on kaavoitettu virkistysalueeksi. Uudenmaan kulttuuriympäristöselvityksessä (Missä maat on mainioimmat, 2013) Kallahden, Ramsinniemen ja Uutelan muodostoma kokonaisuus on arvioitu maakunnallisesti arvokkaaksi kulttuuriympäristöksi. Tulevassa yleiskaavassa 2050 Ramsinniemeä tutkitaan mahdollisesti rakentamisen alueena.

Ramsinniemen maiseman ominaispiirteitä ovat näyttävät vanhat havumetsät ja lakialueen laajat avokalliot sekä jääkauden muokkaama harjumainen maasto. Meri ja rannat ovat alueella tärkeässä asemassa. Suojaisan Vartiokylänlahden jyrkähköt kallio- ja ruovikkorannat sekä avomerenpuoleisen Kallahdenselän loivat kivikko- ja hiekkarannat määrittävät alueen luonnetta. Ramsinniemen lehdon luonnosuojelualue on alueen arvokkain kasvillisuuskohde. Sen lisäksi alueella on neljä arvokasta kasvillisuuskohdetta sekä arvokkaita metsäkohteita. Ramsinniemen pohjoisranta on linnustollisesti arvokasta aluetta ja alueella on myös merkittäviä lepakkokohteita.

Ramsinkannaksen ja Ramsinniemen huvilat ovat kulttuurihistoriallisesti arvokasta aluetta. Ramsinniemen huvila-alue liittyy Helsingin itäiseen saaristoon ja rannikolle 1800- luvun lopulla syntyneen huvila-asutuksen historiaan. Ramsinniemen rakennukset on inventoitu Kaupunkisuunnitteluviraston Ramsinniemen rakennukset -selvityksessä vuonna 2007. Myös huviloiden puutarhat saattavat olla puutarhataiteellisesti arvokkaita kokonaisuuksia ja tarvitsevat jatkotutkimusta.

Lähialueiden kehitys

Ramsinniemen kehitykseen vaikuttaa oleellisesti lähialueiden kehitys. Kruununvuorenrannan ja Vartiosaaren tulevaisuus heijastuvat myös maankäytön suunnitteluun Ramsinniemessä. Jos suunniteltu raitiotieyhteys Kalasatamasta Kruununvuorenrantaan ja siitä edelleen Laajassaloon ja Vartiosaareen toteutuu, on todennäköistä, että yhteyttä jatketaan Vuosaaren asti. Tällöin on myös ajankohtiasta pohtia Ramsinniemen tulevaisuutta joko virkistysalueena tai uutena rakennettuna kaupunginosana.

Yhteystarpeet

Tekeillä olevassa yleiskaavassa 2050 Ramsinniemi liittyy merellisen Helsingin uusiin yhteystarpeisiin. Yleiskaavan visiossa Ramsinniemen läpi kulkee pikaratitiotien runkolinja ja pyöräilyn laatukäytävä, jotka johtavat Helsingin keskustasta Kruununvuorenrannan, Laajasalon ja Vartiosaaren kautta aina Vuosaaren asti. Vision viherverkostosuunnitelmassa Ramsinniemen läpi kulkee rantareitti, joka ulottuu Espoosta Helsingin rantojen kautta Sipooseen.

Myös Itä-Helsingin kulttuuripuiston kehittämissuunnitelmassa esitetään uudeksi virkistysreittien yhteystarpeeksi Vartiosaaren ja Ramsinniemen yhdistämistä joko sillalla tai muulla yhteydellä. Uusi yhteys avaisi reittiyhteyksiä kulttuuripuiston itärannalle.

Vartiosaaren suunnitteluperiaatteissa on esitetty, että Vartiosaari liitetään silloilla Laajasaloon ja Vuosaareen osaksi Itä-Helsinkiin tulevaisuudessa rakentuvaa merellisten kaupunginosien nauhaa. Vuosaaren päässä kevyenliikenteen silta johtaa Vartiosaaresta Ramsinniemeen. Vartiosaaren ja Ramsinniemen yhdistävästä sillasta on laadittu alustava viitesuunnitelma vuonna 2012. Ramsinsalmen haasteena ovat vaikea maasto ja vilkas purjeveneiden käyttämä väylä Vartiökylänlahden venesatamiin.

Yhteys Vartiosaaren ja Ramsinniemen välillä avaisi uusi mahdollisuuksia alueelle ja lisäisi Ramsinniemen tunnettavuutta ja käyttöastetta. Yhteys vaikuttaisi oleellisesti Ramsinniemen ja sen lähialueiden kehitykseen.

Ramsinniemen tulevaisuus

Ramsinniemi sijoittuu maantieteellisesti suurmaiseman rajalle ja liikenneverkostollisesti tärkeään paikkaan. Ramsinniemen kapea harjumainen niemi suurine korkeuseroineen on haastava suunnittelualue, jonka tulevaa maankäyttöä tulee harkita tarkkaan.

Ramsinniemen tulevaa maankäyttöä suunnittellessa tulee ottaa huomioon alueen erityispiirteet. Ramsinniemi on osa Itä-Helsingin kulttuuripuistoa ja sen liittymistä kulttuuripuistoon tulee tulevaisuudessa entisestään parantaa. Alueella sijaitsevat luonnonsuojelualue sekä muut luontokohteet ovat arvokaita ja suunnittelussa huomioon otettavia. Kulttuurihistoriallisesti arvokkaat huvila-alueet ovat Helsingin huvila-asutuksen ydinalueita yhdessä Vartiosaaren huviloiden kanssa. Huvilakulttuuri on tärkeää säilyttää näkyvänä osana Ramsinniemeä.

Ramsinniemen rannoilla yhdessä Vartiosaaren rantojen kanssa on oleellinen merkitys koko itäisen saariston vihreään julkisivuun. Vartiosaaren suunnitteluperiaatteissa ohjeistetaan suunnittelemaan Vartiosaaren rantavyöhykkeet ja silhuetti siten, että ne luovat uuden rikastavan kerrostuman Vartiokylänlahden maisemaan. Itäsaariston puoleinen rantamaisema pyritään säilyttämään vihreänä, mutta suurmaiseman silhuetissa rakentaminen voi näkyä. Jos Ramsinniemeä tullaan tulevaisuudessa rakentamaan tulisi alueen suunnittelussa noudattaa Vartiosaaren suunnitteluperiaatteiden mukaista vihreän rantamaiseman säilyttämistä Itä-saariston puolella.

Ramsinniemeen kohdistuu tulevaisuudessa paljon muutospaineita uusien rakentuvien kaupunginosien ja laajentuvien liikenneverkostojen myötä. On tärkeää, että alueen arvokkaat kerrostumat jääkauden muovaamasta maastosta huvilaelämään ovat näkyvissä myös tulevaisuudessa.

Ramsinniemen tulevaisuus on avoin. Vartiosaaren ja muiden lähialueiden suunnitelmat vaikuttavat tulevaisuudessa myös Ramsinniemen maankäytön suunnitteluun. Yhteys siltoja pitkin Vuosaaresta aina Kalasatamaan asti avaisi uusia mahdollisuuksia myös Ramsinniemessä.

Visio Ramsinsalmen sillasta. KSV

Ramsinniemen suunnittelun lähtökohdat kartalla

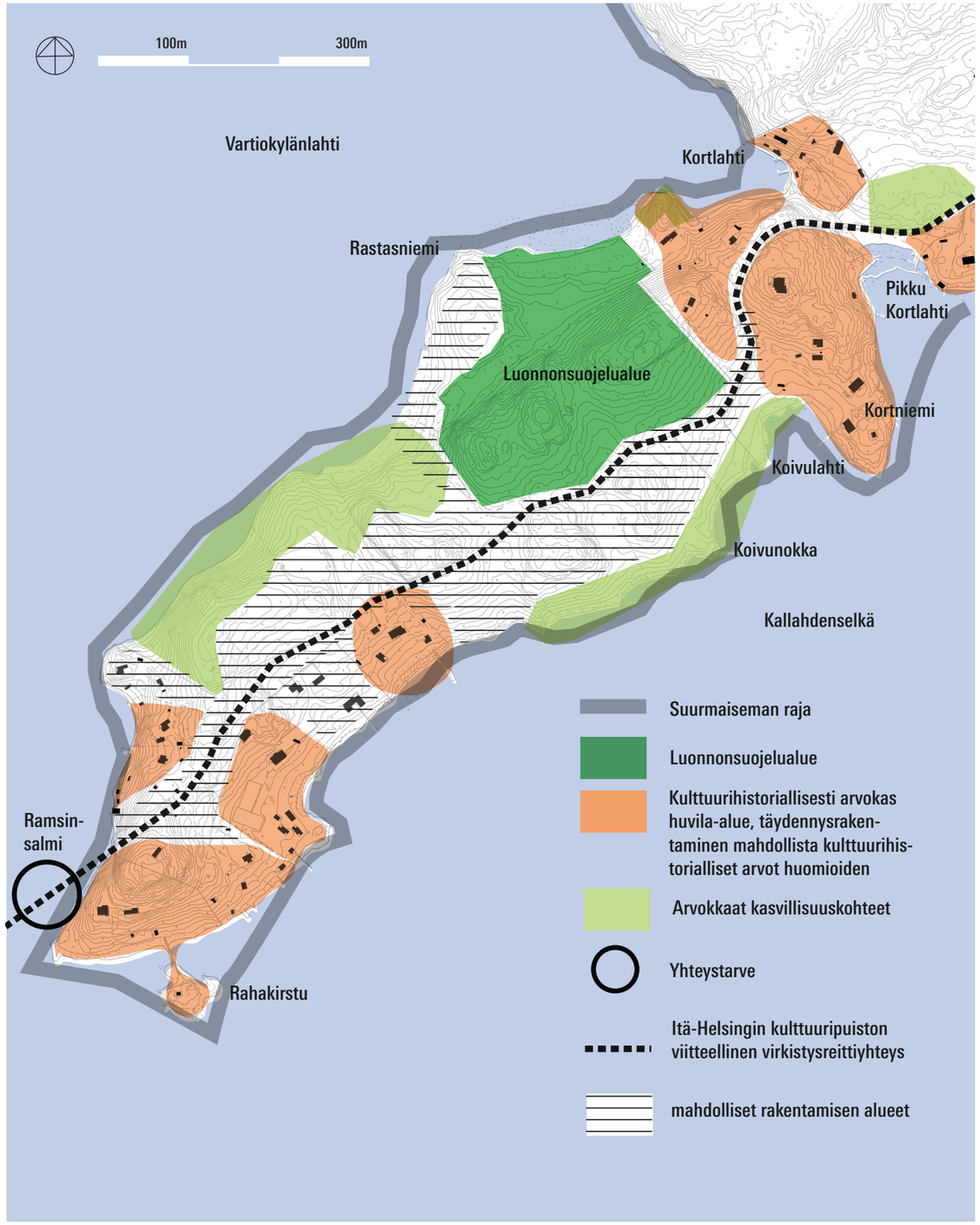

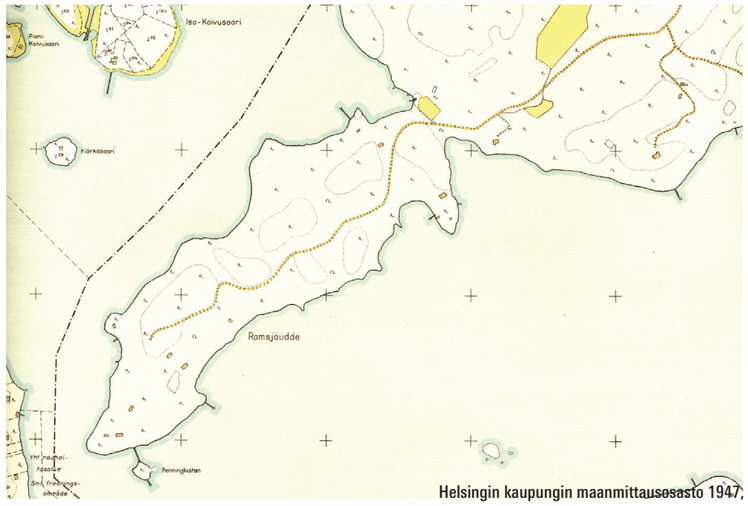

Helsingin kaupungin maanmittausosasto 1947

Lähteet

Kirjallisuus

Hyyppä, E., Cleve, N., Voionmaa, V., Suolahti, E. 1950, **Helsingin kaupungin historia osa 1**, Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Kirjapaino Oy 439 s.

Riimala, E., 1987, **Höyryä Helsingin vesillä - Pääkaupungin paikallisliikenteen höyryveneitä ja saaristoreittien matkustajahöyrylaivoja**, Suomen Laivahistoriallinen Yhdistys r.y. 208 s.

Kailari, K., et al. 2000, **Itä-Helsingin vaiheita ja nähtävyyksiä**, Itä-Helsingin kulttuuriseura 173 s.

Helsingin kaupungin julkaisut

Hiltunen, E. et al. 1990 **Vuosaari merellinen kaupunginosa** Vuosaari-Seura r.y., Helsingin Kaupunginosayhdistysten Liitto, Helsingin kaupunki 88 s.

Oja, A., Granlund, Å., Aminoff, B., Pesonen, L. A. 1969, **Helsingin kadunnimet**, Helsingin kaupungin julkaisuja 24 262 s. + liite

Lassenius, T., 1997, **Elämää Vuosaaren Kallahdessa**, Helsingin kaupunginmuseo

Hosiaisluoma, V., 1980, **Biologinen rantatutkimus Vartiosaari - Ramsinniemi - Kallvik - Uutela**, Helsingin kaupunk suunnitteluviraston julkaisuja YB:7 / 80 11 s. + liitteet

Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto 2002, **Helsinkipuisto**, Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston julkaisuja, esite 2002

Helsingin kaupunki liikuntavirasto 2001, **Saaristo-opas**, Helsingin kaupungin rakennusviraston merellinen osasto 82 s.

Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto, Maa- ja Vesi Oy 1988, **Vuosaari Virkistysalueselvitys**, Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston julkaisuja YA:7 / 88 217 s. + liitteet

Kiinteistövirasto metsä- ja maatalousosasto 1988, **Metsäsuunnitelma 1987-1996, Itä-Helsinki Vuosaari (peruspiiri704),** Helsingin kaupungin kiinteistövirasto

Seppälä, Ulla 2002, **Helsingin merenrantahuvilapuutarhojen inventointi**, lomakkeet, kartoitus kesällä 2002, Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston raportti, luonnosversio

Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto 1986, **Suosituksia rakennussuojelukohteille esikaupunkialueilla**, Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston julkaisuja YB : 20 / 86

Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto, **Vuosaari - kaupunki meren rannalla**, Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston julkaisuja, esite

Meri-Rastilan Länsirannan maisema- ja virkistysalueselvitys Kaupunkisuunnitteluvirasto 2003/2006

Ramsinniemen rakennukset Kaupunkisuunnitteluvirasto 2007

Itä-Helsingin kulttuuripuisto, kehittämissuunnitelma, Kaupunkisuunnitteluvirasto 2012

Vartiosaaren osayleiskaavan suunnitteluperiaatteet Kaupunkisuunnitteluvirasto 2013

Vartiosaaren sillat, alustava viitesuunnitelma 2012 Fundatec Oy, Innovarch Oy, Trafix Oy, Vahanen OY, Kaupunkisuunnitteluvirasto

Helsingin yleiskaava 2002, Kaupunkisuunnitteluvirasto

Helsingin yleiskaava, Visio 2050 Kaupunkikaava - Helsingin uusi yleiskaava, Kaupunkisuunnitteluvirasto, 2013

Tietokannat

Helsingin kaupungin ympäristökeskus **Luontotietojärjestelmä**

Helsingin kaupunki **Karttapalvelu**

Kartta-aineistot

Kartta: Helsingin kaupunki kiinteistötoimisto 1947 **Kiinteistökartta karttalehti 65 mittakaava 1:10 000** Helsingin kaupungin kiinteistötoimiston maanmittausja kartastotöiden osasto

Kartta: Loqvist, W., Wikström, W. 1935 **Helsingin varuskuntakartta (Itäinen) 6675 / 85 24o 553 / 63 1: 24 000**, Maa mittaushallituksen topografinen toimisto

Kartta: **Helsingin pitäjän kartta** 1933

Kartta: Mitattu vuosina 1872-1873 **Uudenmaan lääniä, Helsingin kihlakuntaa Lehti 30 Rivi VI 1:24 000**

Kartta: **Helsingin ulkoilukartta 2014** Helsingin kaupungin liikuntavirasto

Helsingin kaupunki kiinteistövirasto **Ilmakuvat lehti K4**, Helsingin kaupungin kiinteistöviraston kaupunkimittausosasto

Haastattelut

Suullinen lähde: Geologi Maija Haavisto-Hyvärinen, fil. maist. Geologian tutkimuskeskus, maastokäynti 18.6.2003 puh. 020 550 2345

Suullinen lähde: Tutkija Päivi Maaranen, fil. lis. Museovirasto, maastokäynti 7.8.2003 puh. 09 4050 9328

Suullinen lähde: Stora Enson huvilan kiinteistönhoitaja Mauno Näätänen, maastokäynti 6.6.2003

Muut tietolähteet

Uudenmaan maakuntakaava ja vaihemaakuntakaavat Uudenmaan liitto

Uudenmaan kultuuriympäristöselvitys, Missä maat on mainioimmat, Uudenmaan liitto 2013

Vartiokylänlahden puoleinen ranta Rastasniemessä.

Kuvailulehti

Tekijät
toimitus maisema-arkktiehtiharjoittelija Hertta Ahvenainen, ohjaus maisema-arkkitehti Niina Strengell ja arkkitehti Ritva Luoto, lähtömateriaali (materiaali kerätty 2003-2006) maisema-arkkitehtiharjoittelija Katariina Rautio ja arkkitehti Keiko Yoshizaki-Tyrkkö

Nimike
RAMSINNIEMEN MAISEMASELVITYS

Sarjan nimike
Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston selvityksiä 2014:3

Tiivistelmä
Ramsinniemen maisemaselvityksen tarkoituksena on antaa yleispiirteinen kuvaus Ramsinniemestä sen maiseman näkökulmasta. Selvitykseen sisältyy katsaus alueen historiallisiin vaiheisiin sekä kuvaus sen maisemarakenteesta, maiseman erityispiirteistä ja merkittävistä luontokohteista. Selvityksessä esitellään Ramsinniemi osa-alueittain sekä selvitetään alueen suunnittelutilanne. Ramsinniemen kulttuuriympäristöä ja rakennuksia on inventoitu jo aiemmin Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston vuonna 2007 julkaistussa selvityksessä Ramsinniemen rakennukset. Ramsinniemen maisemaselvitys pyrkii selvittämään mahdollisimman kattavasti alueen arvoja ja ominaispiirteitä tulevaa kaavoitusta varten.

Ramsinniemi sijaitsee Itä-Helsingissä, Vuosaaren kaupunginosassa. Alue kuuluu Itä-Helsingin kulttuuripuistoon, joka on yksi Helsingin kuudesta vihersormesta. Helsingin yleiskaavassa 2002 alue on kaavoitettu virkistysalueeksi. Uudenmaan kulttuuriympäristöselvityksessä (Missä maat on mainioimmat, 2013) Kallahden, Ramsinniemen ja Uutelan muodostoma kokonaisuus on arvioitu maakunnallisesti arvokkaaksi kulttuuriympäristöksi. Tekeillä olevassa yleiskaavassa 2050 Ramsinniemi liittyy merellisen Helsingin uusiin yhteystarpeisiin.

Ramsinniemen maiseman omimaispiirteitä ovat näyttävät vanhat havumetsät ja lakialueen laajat avokalliot sekä jääkauden muokkaama maasto. Meri ja rannat ovat alueella tärkeässä asemassa. Suojaisan Vartiokylänlahden jyrkähköt kallio- ja ruovikkorannat sekä avomerenpuoleisen Kallahdenselän loivat kivikko- ja hiekkarannat määrittävät alueen luonnetta. Ramsinniemessä on yksi luonnonsuojelualue sekä muita arvokkaita kasvillisuus- ja metsäkohteita. Alueella on myös arvokkaan linnuston alue sekä lepakkokohteita.

Ramsinniemi on kulttuurihistoriallisesti merkittävää aluetta. Ramsinniemen huvila-alue liittyy Helsingin itäiseen saaristoon ja rannikolle 1800-luvun lopulla syntyneen huvila-asutuksen historiaan. Vuosaaren kaunis luonto ja kehittyvä höyrylaivaliikenne edisti huvilakulttuurin syntyä alueella. Ramsinniemen huviloiden suunnittelijoina oli nimekkäitä arkkitehteja, kuten Lars Sonck, Selim A. Linqvist ja Alvar Aalto. Myös huviloiden puutarhat ovat osin puutarhahistoriallisesti arvokkaita kokonaisuuksia.

Asiasanat
HELSINKI, VUOSAARI, RAMSINNIEMI, VARTIOSAARI, MAISEMASELVITYS

Muita Ramsinniemeä koskevia julkaisuja:

Ramsinniemen rakennukset (2007 KSV) http://www.hel.fi/hel2/ksv/julkaisut/julk_2007-9.pdf

Lähialueita koskevia julkaisuja:

Vartiosaaren maisemaselvitys (2011 KSV) http://www.hel.fi/hel2/ksv/Aineistot/Projektialueet/vartiosaari/vartiosaari_maisemaselvitys_2011.pdf

Vartiosaaren kulttuuriympäristöselvitys (2003 KSV) http://www.hel.fi/hel2/ksv/julkaisut/julk_2013-2.pdf

Itä-Helsingin kulttuuripuiston kehittämissuunnitelma (2012 KSV) http://www.hel.fi/hel2/ksv/julkaisut/aos_2012-1.pdf

Helsingin yleiskaavaa 2050 koskevia julkaisuja:

Meri-Helsinki yleiskaavassa (2013 KSV) http://www.hel.fi/hel2/ksv/julkaisut/yos_2013-18.pdf

Helsingin viher- ja virkistysalueet ja kaupunkiluonto (2013 KSV) http://www.hel.fi/hel2/ksv/julkaisut/yos_2013-15.pdf